

ZAVIČAJNI IDIOM GRADA SINJA U GOVORU UČENIKA 4. RAZREDA U ODNOSU NA JEZIČNI STANDARD

Majić, Mihaela

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:338635>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
UČITELJSKI STUDIJ

MIHAELA MAJIĆ
**ZAVIČAJNI IDIOM GRADA SINJA U GOVORU UČENIKA
4. RAZREDA U ODNOSU NA JEZIČNI STANDARD**
DIPLOMSKI RAD

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU
Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij

Mihaela Majić
**ZAVIČAJNI IDIOM GRADA SINJA U GOVORU UČENIKA
4. RAZREDA U ODNOSU NA JEZIČNI STANDARD
DIPLOMSKI RAD**

Studentica: Mihaela Majić

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Odža

Split, srpanj 2022.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. HRVATSKI JEZIK U ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU.....	3
2.1. DOMENE NASTAVNOG PREDMETA HRVATSKI JEZIK	3
2.2. NAČELA NASTAVE HRVATSKOG JEZIKA.....	4
2.2.1. NAČELO ZAVIČAJNOSTI.....	5
3. SINJSKI ZAVIČAJNI IDIOM	6
4. ODNOS ZAVIČAJNOGA GOVORA I STANDARDA.....	9
4.1. ZAVIČAJNI GOVOR U NASTAVI	10
5. KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA.....	12
6. FLUENTAN GOVOR	15
7. ANALIZA MATERIJALA.....	18
7.1. PREDMET I CILJ RADA	18
7.2. INSTRUMENTARIJ ISPITIVANJA	18
7.3. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA.....	19
7.4. REZULTATI.....	20
7.4.1. ANALIZA UPORABE ZAVIČAJNOG IDIOMA U ODNOSU NA STANDARDNI.....	20
7.4.2. ANALIZA GOVORNE FLUENTNOSTI	50
7.5. RASPRAVA	63
8. ZAKLJUČAK	65
9. LITERATURA	67
SAŽETAK	70
ABSTRACT.....	71
PRILOZI	72
POPIS TABLICA	106

1. UVOD

Djeca polaskom u školu počinju učiti hrvatski standardni jezik koji im je djelomično poznat, a u školi se očekiva da se njime služe u govoru, pisanju i čitanju. Vlahek (2000 : 10) smatra da „zavičajni sadržaji i mogućnost korištenja zavičajnog idioma tijekom nastave pridonosi usvajanju hrvatskog standardnog jezika te suzbija strah od upotrebe zavičajnog idioma u komunikacijskim situacijama.“ Zavičaj je mjesto odrastanja pojedinca, a svako mjesto ima karakterističan govor koji nazivamo zavičajnim govorom. Komar (2018 : 5) zavičajni idiom definira kao poseban i prepoznatljiv govor nekog kraja ili pojedinog govornika. Hrvatski jezik predmet je koji potiče kod učenika poštivanje zavičajnoga govora i postupno učenje hrvatskog standardnog jezika. Jedno od temeljnih načela koje pridonosi kvalitetnijem provođenju nastave načelo je zavičajnosti. U nastavi Hrvatskog jezika potrebno je krenuti od zavičajnog idioma prema hrvatskom standardnom jeziku.

Krtić (2021 : 9) smatra da „govornik može oblikovati beskonačan broj rečenica u nekom jeziku, a jezično kompetentan govornik može oblikovati rečenicu koju još nitko prije njega nije oblikovao“. Komunikacijski pristup u nastavi jezika usmjeren je prema oblikovanju komunikacijski kompetentnog govornika. Različiti autori različito definiraju taj pojam, no većina njih pod pojmom komunikacijske kompetencije podrazumijeva „ona znanja, sposobnosti i spretnosti koja trebaju posjedovati govornik i slušalac da bi se mogli sporazumjeti i razumjeti te komunicirati u različitim govornim položajima i različitim komunikacijskim situacijama“ (Kovačević, Pavličević-Franić, 2003 : 52). Tijekom učenja hrvatskog standardnog jezika kod učenika se razvija komunikacijska kompetencija. Zna se da dijete u ranome djetinjstvu primarno usvaja jezik u izravnoj komunikaciji sa svojom okolinom. Nagla promjena događa se kada dijete krene u školu. Smatra se da se komunikacijska kompetencija najizravnije potiče kod djece tijekom nastave Hrvatskog jezika što će se i prikazati analizom kurikula za 4. razred.

Komunikacijska kompetencija podrazumijeva fluentan (tečan) govor. Tečnost (fluentnost) pretpostavlja govorenje s lakoćom, bez oklijevanja, pogrešaka i ispravljanja (Andrijolić, 2016 : 1). Proizvodnja fluentnoga govora složen je proces te podrazumijeva uključenost jezičnih, kognitivnih i motoričkih komponenti.

Rad započinje teorijskim dijelom koji se dotiče nastavnog predmeta Hrvatski jezik u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske, predmetnih područja predmeta Hrvatskog jezika; spomenuta su načela nastave Hrvatskog jezika s osobitim naglaskom na načelo zavičajnosti. Nadalje, prikazan je odnos zavičajnog govora i standarda s osvrtom na zastupljenost zavičajnog govora u nastavi. Posebna pozornost u teorijskome dijelu rada posvećena je ključnim pojmovima – komunikacijskoj kompetenciji i fluentnome govoru. Nakon teorijskog dijela slijedi istraživački dio. Cilj je ovog rada istražiti koliko se učenici 4. razreda grada Sinja koriste zavičajnim idiomom u odnosu na jezični standard i koliko se fluentno izražavaju koristeći se zavičajnim idiomom. Istraživanje je provedeno u dvjema školama u gradu Sinju. Organizirana su tri nastavna sata unutra kojih se vodila rasprava u trima razredima o temi *Internet*, odnosno o utjecaju društvenih mreža u učeničkoj svakodnevnici. Prije početka rasprave učenicima je dana sloboda izražavanja zavičajnim govorom. Rasprave su snimane diktafonom i nakon toga analizirane s obzirom na elemente standardnog i zavičajnog idioma te s obzirom na govornu fluentnost. Krajnji je cilj ovoga rada osvijestiti pojam fluentnoga govora, uočiti najčešće pogreške koji narušavaju fluentni govor učenika 4. razreda te tako pomoći učiteljima da lakše potiču i razvijaju fluentni govor.

2. HRVATSKI JEZIK U ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU

Hrvatski jezik se poučava u svim razredima osnovne i srednje škole i jezik je na kojemu se obrazuju svi učenici. Od 1. do 4. razreda osnovne škole zastupljen je s pet školskih sati tjedno. Hrvatski jezik najopsežniji je predmet osnovnoškolskog obrazovanja. Izražavanje na hrvatskom standardnom jeziku polazište je za učenje svih drugih predmeta, pa se predmet Hrvatski jezik poučava na svim odgojno-obrazovnim razinama. Dok uče hrvatski jezik, učenici ovladavaju komunikacijskom jezičnom kompetencijom.

Prema *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*¹ (2019 : 6) svrha učenja i poučavanja nastavnog predmeta Hrvatski jezik je „osposobljavanje učenika za jasno, točno i prikladno sporazumijevanje hrvatskim standardnim jezikom, usvajanje znanja o jeziku kao sustavu, slobodno izražavanje misli, osjećaja i stavova te spoznavanje vlastitoga, narodnog i nacionalnog jezično-kulturnog identiteta. Hrvatski jezik osvještava učenike i o drugim narječjima i zavičajnim govorima te učenicima opisuje važnost očuvanja zavičajnog govora.“ Vlahek (2020 : 11) smatra da se „učenike potiče na stvaralačko izražavanje na mjesnim govorima te na uviđanje stereotipa i predrasuda o drugim narječjima te na njihovo otklanjanje.“

2.1. PREDMETNA PODRUČJA NASTAVNOG PREDMETA HRVATSKI JEZIK

Prema *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019) predmet Hrvatski jezik organiziran je u tri međusobno povezana predmetna područja: hrvatski jezik i komunikacija, književnost i stvaralaštvo i kultura i mediji.

Predmetno područje hrvatski jezik i komunikacija podrazumijeva učenje i poučavanje jezičnih znanja te ovladavanje jezikom kao sustavom s uporabnoga stajališta.

¹ Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (2019). *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*. Zagreb.

Učenik u različitim komunikacijskim situacijama primjenjuje različite strategije slušanja, čitanja, pisanja i govorenja da bi izrazio i prenio informacije, ideje, stavove. Stjecanje jezičnih znanja, ovladavanje jezičnim djelatnostima i stjecanje znanja o jeziku proces je koji uključuje razvoj mišljenja, socijalni razvoj, motiviranost i potrebu za svrhovitom komunikacijom. Znanje i svijest o jeziku u funkciji su razvoja i ovladavanja komunikacijskom jezičnom kompetencijom.

Predmetno područje književnost i stvaralaštvo temelji se na čitanju i recepciji književnoga teksta koji je prikaz umjetničkog, spoznajnog, jezičnog i osobnog poimanja svijeta i stvarnosti. Učenici čitanjem književnog teksta razvijaju estetske kriterije, promišljanje o svijetu i sebi i razmjenjuju stavove i mišljenja o pročitanom. Književni tekst se uspoređuje te tako ostvaruje smisao i svrhu da poučava, zabavlja. Osobito je važno stjecanje čitateljske navike i čitateljske kulture. Čitanje književnih tekstova utječe na stjecanje kulturnog iskustva i uspješnost učenikove socijalizacije dijeljenjem iskustava s drugim ljudima i spoznavanjem iskustava drugih ljudi i kultura.

Predmetno područje kultura i mediji istražuje vezu između tekstova i njihovih oblika, međuodnosa autora i publike te visoke umjetnosti i popularne kulture. U središtu učenikova istraživanja je tekst koji predstavlja vrijednosti i predrasude, sukobe i razlike, uvjerenja, znanja i društveno okružje te komunikacijska priroda kulture.

2.2. NAČELA NASTAVE HRVATSKOG JEZIKA

Nastavna načela svakog predmeta pa tako i Hrvatskog jezika izvode se zbog ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda. „Načela moraju proizlaziti iz biti i osebnosti nastavnog programa, učenikovih potreba i mogućnosti, te iz temelja prostora u kojem se škola nalazi“ (Vlahek, 2020 : 10). Učitelji se služe načelima kako bi što uspješnije ostvarili nastavu hrvatskog jezika i kako bi izabrali odgovarajuće metode, pristupe, sustave, nastavne oblike i slično.

Prema Težaku (1996 : 93 - 110) postoji dvadeset i jedno načelo koje se provodi u nastavi Hrvatskoga jezika: načelo opće naobrazbe i stručne usmjerenosti, načelo odgojnosti, načelo znanstvenosti, načelo standardnog jezika, načelo stvaralaštva, načelo zavičajnosti, načelo međuovisnosti nastavnih područja, načelo obavijesne i estetske funkcionalnosti, načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina, načelo teksta, načelo sadržajne, tekstovne i stilske raznovrsnosti, načelo prosudbe, načelo sadržajne

kompetencije, načelo sustavnosti i nesustavnosti, načelo demokratičnosti, načelo ekonomičnosti i selektivnosti, načelo primjerenosti i akceleracije, načelo indukcije i dedukcije, načelo analize i sinteze, načelo zornosti i načelo zanimljivosti. Poblježe će se prikazati načelo zavičajnosti.

2.2.1. NAČELO ZAVIČAJNOSTI

Hrvatski standardni jezik temelj je predmeta Hrvatski jezik. Uključuje i jezično izražavanje na zavičajnom idiomu, dijalektu i žargonu učenika. Načelo zavičajnosti vrlo je važno načelo u nastavi hrvatskoga jezika i ono je dopuna načelu standardnog jezika koje potiče uključivanje imanentne gramatike odnosno gramatičkog sustava zavičajnog govora učenika koja se ne podudara s gramatikom hrvatskog standardnog jezika u većini slučajeva. Vlahek (2020 : 11) smatra da pomoću „imanentne gramatike odnosno osjećaja za gramatiku učenici mogu predvidjeti kojim će putem određena poruka teći, bilo da ju učenik sam proizvodi ili je dobiva od sugovornika.“ Standardni idiom nikome nije materinski jezik pa jezični osjećaj svakog učenika manje ili više odstupa od jezičnog standarda. Prilikom poučavanja gramatike hrvatskog standardnog jezika mora se uzeti u obzir gramatički sustav zavičajnog govora učenika jer pomoću tog sustava učitelj može odrediti pristup učenju. Razlikovna gramatika mjesta pomaže učitelju razumjeti koje su slabe strane učenikove imanentne gramatike. Pomoću imanentne gramatike djeca stječu primarnu jezičnu sposobnost i ona omogućava djeci komunikaciju s okruženjem. Djeca od rođenja usvajaju jezik i nemoguće ih je odvojiti od njihovog prvotnog jezičnog osjećaja. Načelo zavičajnosti jedno je od najvažnijih načela u nastavi hrvatskog jezika. Načelo zavičajnosti vrlo se često zanemaruje u obveznom obrazovanju zbog medijskih, političkih i globalizacijskih trendova, a ono je prisutno u svim nastavnim predmetima. Temelj je nastave jezičnog izražavanja. Učenici i dalje nastavljaju razvijati izražavanje na zavičajnom idiomu, ali ih se polako upoznaje i s hrvatskim standardnim jezikom. Učenik najbolje oblikuje i prenosi svoju misao na idiomu koji poznaje najbolje. Prema Didić (2016 : 6) svrha je nastave hrvatskoga jezika razviti kvalitetnog govornika s vještim kompetencijama komuniciranja kako bi mogao koristiti govorne izričaje u skladu s priopćajnom situacijom.

3. SINJSKI ZAVIČAJNI IDIOM

Sinj je grad u Dalmatinskoj zagori i udaljen je od Splita 36 km. Središte je Sinjske i Cetinske krajine. U unutrašnjosti Dalmacije, u Dalmatinskoj zagori, dominantni su dijalektalni idiomi novoštokavski ikavski govori, oni što pripadaju tzv. zapadnom dijalektu (Lisac, 2008 : 105). Sinjski se govor ubraja u skupinu zapadnih ikavskih novoštokavskih govora (Danilović, 2011 : 12). Sinjski govor ubraja se u štokavsko narječje, a zapadnom dijalektu pripada jer se nalazi u njegovu zapadnom dijelu. Zapadni dijalekt obilježava ikavski refleks jata koji je prisutan u sinjskom govoru (vrime, pisma, lipo, cilo). U ovom poglavlju istaknute su jezične karakteristike sinjskoga govora koje su, temeljem provedenoga istraživanja, primjetne u govoru učenika 4. razreda.

Težak (2009) se bavio morfološkom analizom pa tako definira imenice kao riječi koje se mijenjaju po padežima, imaju stalan rod i imenuju bića, stvari i pojave što je ujedno i opća gramatička definicija. Jagnjić (2020) je u svome radu analizirala specifičnosti imeničke tvorbe sinjskoga idioma te je izdvojila da ga odlikuju ništični nastavci - Ø i nastavak -o te specifičnost dočetnoga -m koji se u sinjskome idiomu realizira kao -n, tzv. adrijatizam, što je vidljivo u Tablici 1.

Tablica br. 1: Deklinacija imenica a-vrste m. r. kojima je ništični nastavak - Ø za N jd. u sinjskom govoru

Jednina	Množina	Jednina	Množina
Neživo	Neživo	Živo	Živo
N sat- Ø	N sat-ovi	N mrav- Ø	N mrav-i
G sat-a	G sat-ova	G mrav-a	G mrav-i
D sat-u	D sat-ovin	D mrav-on	D mrav-in
A sat- Ø	A sat-ove	A mrav-a	A mrav-e
V sat-u	V sat-ovi	V mrav-u	V mrav-i
L o sat-u	L o sat-ovin	L o mrav-u	L o mrav-in
I sa sat-on	S sa sat-ovin	I s mrav-on	S s mravi-in

„Riječi kojima se izriče radnja, stanje ili zbivanje te se sprežu po glagolskim osobama zovu se glagoli“ (Težak-Babić, 2009 : 137). U sinjskom govoru glagoli se razlikuju ovisno o glagolskim oblicima. Na infinitivnu osnovu glagola dodaju se nastavci -t ili -ć, izostavlja se nastavak -i. To su na primjer riječi: *igrat, ić, volit, radit, poć* (Jagnjić, 2020 : 34).

„Prezent se tvori od svršenih i nesvršenih glagola nastavcima -em, -jem, -im, -am“ (Težak-Babić, 2009 : 145). Treba istaknuti uporabu prezenta u sinjskom govoru (Ćurković, 2014 : 222-223); nastavci u 1. l. jd. prezenta svih glagola su -an, -en, -in, -jen. Iznimka su glagoli *moć* i *tit* kojima prvo lice jednine ima nastavak -u (*mogu, oću*). Pojavljuju se drugačiji oblici i u 3. l. mn.: *rade/radu, pogledaju, varaju*. Glagoli *tit* i *moć* u 1. l. jd. prez. imaju nastavak-u, npr. *oću, mogu*. U glagola I. vrste tipa *krast, plest, mest, prest*, nalazimo kratke nastavke u prezentu, npr. 1. jd. *kraden, pleten, meten, preden*; osim u 3. l. mn., npr. *kradu, pletu, metu, predu*.

Perfekt je složeno prošlo vrijeme koje se tvori pomoću glagola *biti* i glagolskim pridjevom radnim. Uporabu perfekta u sinjskom govoru analizirala je Danilović (2011) i ističe da se u m.r. glagolskog pridjeva radnog često izostavlja nastavak -o, iako je *bio*, ponekad i *bijo, nosijo, oslipio/oslipia, počeo*, što je također primjetno u govoru učenika.

Futur I. složeno je buduće glagolsko vrijeme. U standardnom jeziku tvori se nenaglašenim prezentom pomoćnog glagola *htjeti* i infinitivom. Na isti način se tvori i u sinjskom govoru, što je analizirala Danilović (2011). Kada se pomoćni glagol u govoru nađe iza infinitiva, često se već reducirani infinitiv (*vidjeti – vidit*) dodatno reducira pa se može čuti: *višeš (vidit ćeš), kazaćuti (kazat ću ti)*. Kada se pomoćni glagol nalazi ispred infinitiva, reducira se samo i kao u sljedećim primjerima: *će dat, će reć, će tuć, će ubijat, ćeš platit* (Danilović, 2011 : 22).

Kondicional prvi tvori se od glagolskoga pridjeva radnoga i nenaglašenoga aorista pomoćnoga glagola *biti* (Težak-Babić, 2009 : 156). U sinjskom govoru aorist pomoćnog glagola *biti* koristi se u obliku *bi* za sva lica jednine i množine, što je prikazano u Tablici 2.

Tablica br. 2: Kondicional prvi u sinjskom govoru

LICA		
1.	1. jd.	bi uze(o)
2.	1. jd.	bi uze(o)

3.	l. jd.	bi uze(o)
1.	l. mn.	bi uzeli
2.	l. mn.	bi uzeli
3.	l. mn.	bi uzeli

Riječi koje zamjenjuju neku drugu riječ zovu se zamjenice. Riječi koje zamjenjuju imenice zovu se imenične zamjenice, u rečenici su samostalne i odgovaraju na pitanje tko? što?. Riječi koje zamjenjuju pridjeve zovu se pridjevne zamjenice, u rečenici dolaze kao dodatak imenicama i odgovaraju na pitanja: koji? čiji? kakav? kolik? Po značenju razlikuju se osobne, povratne, posvojne, povratno-posvojne, pokazne, upitne, odnosne i neodređene zamjenice. Sve osobne zamjenice, povratna, zatim tko i što od upitnih i one neodređene koje su složene pomoću tko i što (netko, nešto), idu u red imeničnih zamjenica. Sve ostale su pridjevne zamjenice (Težak-Babić, 2009 : 125). U sinjskom govoru pojavljuju se osobne, posvojne, povratno-posvojne, pokazne, upitne, odnosne i neodređene, ali istaknute su osobne koje su u govoru djece najčešće korištene.

Prema Jagnjić (2020) osobna zamjenica *ja* u I glasi *menon*; I zamjenice *ti* glasi *tebon* ili *tobon*; I zamjenice *on* glasi *nin*, a I i L zamjenice *ona* glasi *non*, dok D od *ona* glasi *njojzi*, a L *non*. U osobnoj zamjenici *mi* odstupanja su u D koji glasi *nan*, dok D zamjenice *vi* glasi *van*. U G zamjenice *oni* oblik je *ni, nizi*, u D *ni*, a u A *ni, nizi*, kao i u G.

Riječi kojima se izriče točno koliko čega ima ili koje je što po redu zovu se brojevi. Brojevi koji izriču točnu količinu čega zovu se glavni brojevi: jedan, dva, tri, četiri, pet... Brojevi koji izriču koje je što po redu zovu se redni brojevi: prvi, drugi, treći... (Težak-Babić, 2009 : 134). U govoru su zabilježeni (Danilović, 2011 : 28):

glavni brojevi: *jedan, jednoga, dva, tri, četiri, osan, četrnest, stotina, sto, iadu sensto petnest, dvajsdevet, dvadeset i šest,*

redni brojevi: *drugoga, drugi, treći, sedmi, deveti, tisuću devetsto dvadeset osme, četrdeset i prve, četrdeset treće, šestoga, četvrtom.*

4. ODNOS ZAVIČAJNOGA GOVORA I STANDARDA

Često se u metodici nastave hrvatskog jezika otvara pitanje ometa li uporaba zavičajnog govora u bilo kakvoj komunikaciji usvajanje standardnoga jezika. Postoje kontradiktorna mišljenja o tome treba li poticati djecu da se služe zavičajnim govorom izvan svog obiteljskog okruženja. Mnogo je zagovornika mišljenja da dijete mora što prije usvojiti standardni jezik i koristiti se njime u nekim „službenim“ okolnostima te da ga je poželjno ispravljati kada se dosljedno ne služi jezičnim standardom. Događa se često da se nastava prekida zbog ispravljanja učeničkog govora i to kod učenika dovodi do straha korištenja zavičajnog idioma.

Prema Pavličević-Franić (2000) problematika okomite dvojezičnosti predmet je znanstvenoga interesa lingvistike i psiholingvistike. „Okomita jezičnost znači da u komunikaciji materinskim jezikom koristimo kombinaciju dijalektalnih idioma i standardnog jezika“ (Ćevid, 2020 : 39). U međunarodnom projektu TEMPUS² govorilo se o problematici zavičajnih govora u nastavnoj komunikaciji. Zaključci navedenoga projekta idu u prilog materinskom govoru, smatra se da je materinski govor svojevrsan posrednik u nastavnoj komunikaciji. Upravo materinski govor omogućuje učenicima komunikaciju na zavičajnom idiomu prije nego što ovladaju hrvatskim standardnim jezikom. Slobodna i nesputana uporaba zavičajnoga idioma pridonosi razvoju intelektualnih i jezičnokomunikacijskih sposobnosti koje će u konačnosti rezultirati boljom ovladanošću hrvatskim standardnim jezikom (i drugim jezicima) (Puljak, 2011 : 294). U jezičnoj komunikaciji govornik nesvjesno i spontano pretražuje vlastitu zalihu jezičnih sredstava i koristi se onom riječju koju je prvu naučio za označavanje određenog pojma. S druge strane, na svjesnoj razini tu riječ zamjenjuje jedinicom koja pripada standardnom jeziku. Proces pretvaranja misli u jezik jako je složen i djeca ne mogu u potpunosti udovoljiti tim kompleksnim zahtjevima. Ovladavanje jezikom i ostvarivanje jezičnokomunikacijske kompetencije

² Međunarodni projekt TEMPUS namijenjen je razvoju sustava visokog obrazovanja u tzv. zemljama partnerima putem unapređenja međusveučilišne suradnje zemalja u regiji sa zemljama članicama Europske unije. Temeljne ideje su međunarodna suradnja, razvoj partnerstva unutar hrvatskih sveučilišta, poticanje interdisciplinarnosti, uključivanje u Bolonjski proces... Program Tempus u Hrvatskoj je otvoren 2000. godine, a to je bio Tempus III koji je trajao do 2006. godine. Ostale zemlje korisnice Tempus III programa su Makedonija, Bosna i Hercegovina i Albanija. U razdoblju od 2001. do 2003. u Hrvatskoj je prihvaćen 31 projekt u okviru projekta Tempus. Izvor: <https://www.azvo.hr/hr/vvivs/71-tempus/510-tempus-u-hrvatskoj>

ima svoj prirodni slijed. Jezičnokomunikacijska kompetencija temelji se na jezičnom osjećaju koji ima oslonac u materinskom govoru. Standardni idiom nikome nije materinski jezik pa prema tome jezični osjećaj svakog učenika manje ili više odstupa od jezičnoga standarda.

Svako mjesto ima specifičan zavičajni govor i uzimajući to u obzir postoji nekoliko kriterija koji pomažu pri savladavanju hrvatskog standardnog jezika. „Prvi kriterij je utjecaj mjesnih idioma. Učenici čija imanentna gramatika ne odstupa od normativne gramatike u velikoj mjeri lakše i brže će usvojiti hrvatski standardni jezik. Drugi kriterij je stav prema zavičajnom idiomu u kojem je vrlo ključan učitelj. Učitelj tijekom nastave, svjesno ili nesvjesno prenosi na učenike svoj stav o jeziku pa tako i zavičajnom idiomu učenika. Treći kriterij je stav prema hrvatskom standardnom jeziku. Učenici koji imaju razvijen pozitivan stav prema hrvatskom standardnome jeziku brže i lakše će ga usvojiti.“ (Vlahek, 2020 : 21). Smatra se da je važno poznavati morfologiju, sintaksu i ostale jezične razine svoga zavičajnog govora, znati mjesto zavičajnog govora u društvenoj zajednici i proučiti njegov odnos sa standardnim jezikom.

4.1. ZAVIČAJNI GOVOR U NASTAVI

Uvođenje zavičajnog idioma u školu važno je zbog očuvanja nacionalnog kulturnog identiteta. Učitelji imaju pozitivan stav prema uvođenju zavičajnosti u nastavu, iako nisu u potpunosti svjesni prednosti uključivanja zavičajnog idioma. Zavičajni idiom djeca koriste u svojoj svakodnevnoj komunikaciji, a standardni jezik u obrazovnim ustanovama i drugim institucijama. U čitankama i udžbenicima pretežu tekstovi namijenjeni učenicima određene dobi čitave zemlje i upravo zbog toga nema mnogo dostupnih sadržaja na zavičajnim idiomima. Kao jedan od razloga zašto je stanje zavičajne nastave književnosti u našim školama ponekad zanemareno je taj što učitelji sami moraju pronaći tekstove i pisce koje će uključiti u program i interpretirati ih.

Tijekom školovanja učenika se navodi da se služi standardnim jezikom, a zavičajni postaje predmet proučavanja. U području jezičnog izražavanja važno je učenike poticati da pišu zavičajnim idiomom. To pisanje ne uključuje pisanje zadaća koje su predviđene za provjeravanje postignutog stupnja u pisanom izražavanju standardnim jezikom. Korištenjem zavičajnog idioma učenici slobodnije govore svoje

ideje ili stvaralačke potrebe. Učenike je poželjno poticati da pišu i usmeno se izražavaju svojim zavičajnim idiomom. Jedna od pogrešaka koja se ističe je ta da učitelji na drugim satima koriste zavičajni idiom jer tako lakše dopiru do učenika. S jedne strane učitelj ne smije oduzeti učeniku priliku da čuje dobar književni tekst, ali s druge strane svojim primjerom mu pokazuje da je zavičajni idiom vrijedan i da ga se ne smije zaboraviti. „Lingvisti tvrde da su učenici na početku školovanja sposobni razumjeti i primiti obilježja hrvatskog standardnog jezika te da je potrebno učenike u čim ranijoj dobi upoznavati s govornim osobitostima hrvatskog standardnog jezika“ (Visinko, 2010 : 25).

5. KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA

Smatra se da je Chomsky uveo izraz kompetencija u lingvistički diskurs. U svojoj vrlo utjecajnoj knjizi *Aspects of the Theory of Syntax* (1965), postavio je danas već klasičnu razliku između kompetencije (znanje o jeziku koje posjeduje monolingvalni govornik-slušatelj) i performanse (stvarne uporabe jezika u konkretnim situacijama) (Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007 : 84-85). Nakon toga, krajem 70-ih godina prošloga stoljeća Widdowson je objasnio razliku između kompetencije i sposobnosti. Pojam komunikacijske kompetencije objašnjava kao znanje o lingvističkim i sociolingvističkim pravilima, a sposobnost kao uporabu znanja jezika. Widdowsonovo objašnjenje kompetencije svrstalo ga je u krug teoretičara koji su u svojim promišljanjima o odnosu između kompetencije i jezične uporabe više pozornosti posvetili jezičnoj uporabi. Sljedeći koji su definirali komunikacijsku kompetenciju su Canale i Swain (1980) i Canale (1983). Po njima komunikacijska je kompetencija sinteza temeljnoga sustava znanja i vještina koji su potrebni za komunikaciju. Savignon (1983) iznosi da je komunikacijska kompetencija isto što i jezično umijeće. Potaknut tom tvrdnjom, Taylor (1988) predlaže zamjenu izraza komunikacijska kompetencija u komunikacijsko umijeće. Nedugo nakon Taylora, Bachman (1990) predlaže novi pojam – komunikacijska jezična sposobnost ističući kako taj pojam ujedinjuje pojmove jezičnoga umijeća i komunikacijske kompetencije. „U naslanjanju na Hymesu, Widdowsonu i Candlina, Bachman je komunikacijsku jezičnu sposobnost definirao kao koncept koji se sastoji od znanja ili kompetencije i sposobnosti za prikladnu primjenu ili izvršenje toga znanja u kontekstualiziranoj komunikacijskoj jezičnoj uporabi“ (Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007: 86-87).

Cilj uspješnog poučavanja hrvatskoga jezika u ranoj fazi jezičnoga usvajanja stvaranje je uvjeta koji su nužni za razvoj komunikacijskih sposobnosti i povećanje osposobljenosti za komunikacijsku kompetenciju na razini svih priopćajnih idioma materinskoga jezika. Što je razvijenija komunikacijska sposobnost, to je uspješnija socijalizacija i razvoj svestrane stvaralačke ličnosti. „Za neke jezične sadržaje nije upitno hoće li biti primjereni djetetu određene dobi jer će ih većina prosječne djece savladati. Ako ne drukčije, onda učenjem napamet!“ (Pavličević-Franić, 2005 : 81). Prema Pavličević-Franić (2005) primjerenije je i svrhovitije da sve sastavnice predmeta koji nosi naziv Hrvatski jezik budu u funkciji izražavanja s primarnom svrhom razvijanja komunikacijskih sposobnosti

odnosno pragmatične komunikacijske kompetencije. U mlađim razredima osnovne škole treba inzistirati na aktivnoj i funkcionalnoj komunikaciji. U ranojezičnom učenju djeca brzo shvate da u komunikaciji postoji pravilnost; „ta tzv. logika govora, tipična za razinu pragmatične jezične kompetencije u predškolskoj dobi (bez obzira na gramatičku pravilnost), proširuje se polaskom u školu na tzv. gramatiku govora, što razumijeva razinu lingvističkih normi i pravila koja učenik tek treba usvojiti“ (Pavličević-Franić, 2005 : 83). Dijete do polaska u školu komunicira najčešće na svom organskom idiomu i kada se uključi u odgojno-obrazovne institucije počinje usvajati standardni jezik. Učenici u početku školovanja nesvjesno rade brojne pogreške, ali tijekom školovanja većina tih pogrešaka nestane. U usmenom izražavanju prisutna je nesigurnost koja je uočljiva i kod odraslog obrazovanog pojedinca. „Pogreške u izgovoru možemo podijeliti na pogreške uzrokovane nepodudarnošću misli i govora (Moja učiteljica/ ona je meni najbolja.), pogreške unutarjezičnog povezivanja (Životinjama koje ne pjevaju jesenske pjesme su lav, lisica...) i pogreške kojima je uzrok dvojezičnost (oču, nečiji prijatelj, one su se je...)“ (Vlahek, 2020 : 22). Sve te pogreške moguće je ispraviti upotrebom raznih materijala i strategija. Školski sustav učenja i poučavanja jezika ne dopušta usvajanje jezika koje je samo na razini komunikacijske funkcionalnosti i zbog toga se kod djeteta javlja strah od komunikacije na standardnome jeziku.

Analizom *Kurikuluma nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* (2019) vidljivo je poticanje komunikacijske kompetencije kod djece u 4. razredu osnovne škole. U prvom predmetnom području, hrvatski jezik i komunikacija, sljedeći ishodi potiču komunikacijsku kompetenciju: učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom, učenik sluša različite tekstove, izdvaja važne podatke i prepričava sadržaj poslušanoga teksta, učenik čita tekst i prepričava sadržaj teksta služeći se bilješkama, učenik objašnjava razliku između zavičajnoga govora i hrvatskoga standardnog jezika. U prvom ishodu, *učenik razgovara i govori u skladu s komunikacijskom situacijom*, učenik razgovara i govori prema zadanoj ili slobodnoj temi, stvaralačkim postupcima oblikuje govorene tekstove, sudjeluje u organiziranoj ili spontanoj raspravi, primjenjuje nove riječi u komunikacijskoj situaciji. Unutar drugog navedenog ishoda, *učenik sluša različite tekstove, izdvaja važne podatke i prepričava sadržaj poslušanoga teksta*, izdvaja važne podatke iz poslušanog teksta prema uputi, oblikuje bilješke na temelju izdvojenih podataka, prepričava poslušani tekst na temelju bilježaka i objašnjava nepoznatih riječi služeći se dječjim rječnicima. Treći ishod, *učenik čita tekst i prepričava sadržaj teksta služeći se bilješkama*,

kod učenika potiče povezivanje grafičke strukture teksta i sadržaj, prepričavanje teksta na temelju bilježaka, objašnjavanje nepoznatih riječi na temelju vođenoga razgovora, zaključivanje na temelju konteksta, s pomoću rječnika nakon čitanja teksta. U posljednjem navedenom ishodu, *učenik objašnjava razliku između zavičajnoga govora i hrvatskoga standardnog jezika*, učenik se služi hrvatskim standardnim jezikom u javnoj komunikaciji, razlikuje mjesni govor i hrvatski standardni jezik navodeći ogledne i česte primjere, čita i sluša tekstove na kajkavskom, čakavskom i štokavskom narječju i prepoznaje kojemu narječju pripadaju te prepoznaje narječje kojem pripada njegov govor.³ Druga domena, književnost i stvaralaštvo, ima ishode koji potiču komunikacijsku kompetenciju: *učenik izražava doživljaj književnoga teksta u skladu s vlastitim čitateljskim iskustvom, učenik čita književni tekst i objašnjava obilježja književnoga teksta, učenik čita književne tekstove prema vlastitome interesu i obrazlaže svoj izbor, učenik se stvaralački izražava potaknut književnim tekstom, iskustvima i doživljajima*. U svim ovim ishodima u središtu je književni tekst, ali i pomoću tog književnog teksta potiče se komunikacijska kompetencija na način da učenik razgovara s drugim učenicima o vlastitome doživljaju teksta, argumentira, zaključuje o književnome tekstu, koristi se jezičnim vještinama.⁴ U posljednjem predmetnom području, kultura i mediji, ističe se jedan ishod koji potiče komunikacijsku kompetenciju: *učenik razlikuje i opisuje kulturne događaje koje posjećuje i iskazuje svoje mišljenje o njima*. U tom ishodu učenik razgovara sa sudionicima tijekom i nakon kulturnog događaja, izdvaja što mu se sviđa ili ne sviđa u vezi s kulturnim događajem, izražava svoj doživljaj kulturnog događaja govorom, izražava svoja zapažanja, misli i osjećaje nakon posjeta kulturnom događaju.⁵ Može se zaključiti da se u svim predmetnim područjima razvija komunikacijska kompetencija i potiče se ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja i pisanja te njihovim međudjelovanjem. Potičući komunikacijsku kompetenciju potiče se i razvoj učenika. Komunikacijska kompetencija prisutna je u svim predmetnim područjima, ali koliko se u praksi istinski potiče, ne može se sa sigurnošću tvrditi.

³ Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije, 2019 : 33-35

⁴ Isto : 36-37

⁵ Isto : 38

6. FLUENTNI GOVOR

Komunikacijska kompetencija usko je povezana s govornom fluentnošću. Prema Kovač (2020 : 12) pod pojmom fluentnoga govora najčešće podrazumijevamo nesmetano funkcioniranje svih razina govorne proizvodnje, tj. učinkovito i jednostavno prevođenje misli u riječi. Komunikacijsko kompetentan govornik nema problema s govornom fluentnošću. Kovač (2020) navodi da je fluentnost zapravo metafora kojom se želi opisati lakoća govorne izvedbe. Jedinstvena definicija fluentnog govora zapravo i ne postoji pa su zato istraživači postavili osnovne govorne varijable kojima se analizira govorna fluentnost. Autorica nadalje daje dijakronijski pregled razvoja pojma fluentnosti. Navodi da je Goldman-Eisler 1967. povezala vremenske varijable, a to su brzina govora, brzina artikulacije i pojava stanki s pojmom fluentnoga govora, a te se godine također prvi put pojavljuje termin fluentnost. Istraživanja temeljena na Leveltovu modelu iz 1989. godine zaključuju da je kapacitet kognitivnih resursa ograničen i da količina raspoloživih resursa uvjetuje učinkovitost funkcioniranja određen razine u proizvodnji govora. Prošlo je 40-ak godina od prvih definicija fluentnosti i ustanovljena je povezanost između temeljnih vremenskih varijabli i slušateljeve procjene fluentnoga govora.

Charles J. Fillmore u svom radu *On fluency* koji je izdan 1979. godine razlikuje četiri vrste fluentnosti u materinskome jeziku. Prva vrsta odnosi se na sposobnost govornika da govori primjerenom brzinom bez oklijevanja kako bi izrazio svoje ideje i osjećaje. Druga vrsta odnosi se na govornikovu sposobnost da svoje misli i ideje iskaže jasno i jezgrovitom upotrebnom semantički bogatih rečenica. Tu se pojavljuje pojam leksičke gustoće koji se odnosi na zastupljenost punoznačnih riječi u cjelokupnom jezičnom uzorku. Treća vrsta uključuje pragmatičku prikladnost u uporabi jezičnih struktura u različitim kontekstima. Četvrta i posljednja vrsta fluentnosti odnosi se na govornikovu kreativnost i domišljatost u oblikovanju govora. Kovač (2020 : 14) navodi da to uključuje i govornikovu osobnost, smisao za humor, rječitost i socijalne vještine. Iscrpnijom analizom navedenih vrsta razvidno je da postoje samo dvije temeljne vrste fluentnosti, od kojih se prva odnosi na samu govornu izvedbu, dok su ostale tri posljedica govornikovih socijalnih i komunikacijskih vještina, elokvencije, kreativnosti, poznavanja kulturoloških normi, pragmatičke prikladnosti i slično. Ono što je zajedničko svim vrstama fluentnosti je brzina govora i izostanak govornih

disfluentnosti. Fluentan govornik je onaj govornik u čijem se govoru ne pojavljuju pretjerano negativne govorne pojave kao što su stanke, poštapalice, preformulacije, zamuckivanja i slično, i ako govori primjerenom brzinom.

Prema Horgi i Požgaj Hadži (2012) fluentnost je gladak govor oslobođen nepotrebnih prekida. „Disfluentnosti su prekidi glatkog govora koji ništa ne pridonose obavijesnom sadržaju izričaja u odnosu na njegovu planiranu informativnost“ (Horga, Požgaj Hadži, 2012 : 630). „Navedeni autori izdvajaju sljedeće disfluentnosti: nefonemski segment (... i ove godine smo hm napravili...), prazna stanka (... na toj razini // je trebalo...), poštapalica (... došla ovaj na jedan razgovor...), duljenje glasnika (početnog, medijalnog ili završnog) (...najkasnije do predaje: svake izborne liste:...), ponavljanje (i nisu, nisu previše...), pogrešan glasnik (...najčešće se n to namirenje vrši...), pogrešna riječ (...ja bi prvo imala išla uzet knjige...), pogrešna sintagma (... Selili smo // Krenula sam u prvi razred...), složene disfluentnosti (... školu nisam baš volila ali ovaj hm jako sam volila...), izdah, uzdah“ (Kovač, 2020 : 15). Treba spomenuti i Lennonovu (1990) definiciju fluentnosti, on smatra da se fluentnost može razmatrati u širem i užem smislu. U širem smislu podrazumijeva jezično umijeće, a u užem smislu brz i tečan govor bez oklijevanja. Horga (1994 : 15) navodi da se tečnost, odnosno fluentnost govora može razmatrati ponajviše u okviru lakoće govornog planiranja i izvođenja. Prema Galić (2021 : 20) fluentnost u govoru odlika je govora prirodnog tempa, a koji je lišen zastajkivanja, oklijevanja, ispravljanja, poštapalica, stanki i ostalih govornih pogrešaka, dok je ujedno primjeren i komunikacijskom i informacijskom optrećenju izraza. Segalowitz (2016) razlikuje tri temeljne razine fluentnosti. Prva razina se odnosi na fluentnost na razini izričaja, odnosno izričajna fluentnost. Druga razina se temelji na učinkovitom funkcioniranju procesnih komponenata u proizvodnji govora. Treća razina je percipirana fluentnost koja se odnosi na sugovornikov doživljaj govornikove fluentnosti i smatra se da je ona posljedica međudjelovanja kognitivne i izričajne fluentnosti.

Prema Horgi (1994 : 16) dobar govor sjedinjuje dvije osobine, a to su tečnost i govornost. Pod pojmom govornost podrazumijeva govornu lakoću, spontanost, odsustvo pisanog teksta, govorenje bez oklijevanja, pogrešaka i ispravljanja. Iz svega navedenog može se zaključiti da fluentan govor podrazumijeva govor koji je oslobođen nepotrebnih prekida i koji teče „glatko“. U ovom radu analiziralo se koliko se učenici fluentno izražavaju, a fluentan govor analizirao se s obzirom na korištenje neleksikaliziranih poštapalica, zamuckivanja, ponavljanja riječi, neleksikalizirane odsječke kojima se kupuje vrijeme. Poštapalice su se najčešće koristile, a one podrazumijevaju glasove, riječi ili skupove riječi

koje, zajedno s drugim kategorijama fluentnosti, služe kako bi se popunile stanke u govoru, a s druge strane pomažu u pronalasku prave riječi.

7. ANALIZA MATERIJALA

U ovom dijelu rada opisat će se provedeno istraživanje, odnosno predmet i cilj rada, instrumentarij ispitivanja, sudionici istraživanja. Poblježe će biti objašnjen postupak koji je korišten u istraživanju te će se obrazložiti dobiveni podatci. Na kraju će se istaknuti rezultati i izvesti zaključak.

7.1. PREDMET I CILJ RADA

Ovo istraživanje usmjereno je na ispitivanje koliko učenici grada Sinja koriste zavičajni govor nasuprot jezičnom standardu te koliko je njihov govor fluentan. Učenicima je prije samog početka istraživanja postavljeno pitanje pričaju li isto kod kuće sa svojim najbližima i u školi. Učenici su odgovorili da ne pričaju isto, da kod kuće pričaju zavičajnim govorom, a u školi hrvatskim standardnim jezikom. Učenicima je rečeno da mogu pričati kako uobičajeno pričaju u školi, bez da bi im se posebno objašnjavalo što to znači. Slijedom navedenoga, oblikovane su hipoteze:

H1: Učenici se trude koristiti se hrvatskim standardnim jezikom jer se nalaze u institucionaliziranoj ustanovi.

Iako učenicima namjerno nije podrobnije objašnjeno što se podrazumijeva pod sintagmom „pričati kako se uobičajeno u školi priča“, pretpostavili smo da će učenici voditi računa o činjenici da se unutar obrazovne institucije koristi standardni jezični idiom te da će nastojati svoj govorni izričaj oblikovati u skladu sa standardom. S druge strane, budući da nije izričito naglašen zahtjev da se govori na standardnom jezičnom idiomu, očekujemo da će se u govornom izričaju učenika zavičajni idiom spontano miješati sa standardnim.

H2: Govor učenika je fluentniji kada se koriste zavičajnim idiomom.

7.2. INSTRUMENTARIJ ISPITIVANJA

Instrument koji se koristio za prikupljanje potrebnih podataka u ovom istraživanju je rasprava. Rasprava je jedan od dobrih modela poticanja komunikacijske kompetencije te pogodan za analizu govorne fluentnosti. Rasprava je sustavno razmatranje nekog pitanja.

„Raspravljanje ili argumentacija jedan je od najsloženijih oblika usmenoga ili pisanoga izražavanja kojemu je svrha spoznavanje i rješavanje problema“ (Pavličević-Franić, 2005 : 232). U raspravi se iznose provjerene informacije. Krajnji cilj rasprave je zaključak do kojeg se dolazi nizom dokaza. U nastavi hrvatskoga jezika učenike se osposobljava za argumentirano i objektivno vrednovanje svega što zapažaju u sebi i oko sebe čime se nastoji poticati kritičko mišljenje. „Raspravljanje kao stvaralački postupak i proces analitičko-sintetičkoga promišljanja potiče i razvija psihokognitivne sposobnosti pojedinca, utvrđuje teorijsko znanje učenika i poboljšava mogućnosti jezičnoga izražavanja“ (Pavličević-Franić, 2005 : 233). Korištenje komunikacijsko-funkcionalnog pristupa poučavanju hrvatskog jezika pozitivno utječe na stvaranje komunikacijske kompetencije kod učenika (Golub, 2019 : 20). Upravo korištenjem komunikacijsko-funkcionalnog pristupa potiče se bolje razredno ozračje, kvalitetniji odnos učitelja i učenika te na koncu kvalitetniji nastavni proces i trajnije znanje. Raspravljanje kao vještina uvjeravanja sugovornika i govorenja važna je za osobni napredak pojedinca i za svakodnevni život. Učenici tijekom rasprave razvijaju pravila kulturnog govorenja i slušanja. Rasprava osposobljava učenike za bolje govorenje, slušanje i argumentiranje kao i za poštovanje tuđeg mišljenja i izricanja vlastitih stavova. Upravo zbog svega navedenog i najbitnije za razvijanje komunikacijske kompetencije poželjno je koristiti raspravu u nastavi (Golub, 2019).

Rasprava se u *Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije* pojavljuje u 3. i 4. razredu osnovne škole. U 4. razredu rasprava pripada domeni A, odnosno predmetnom području hrvatskog jezika i komunikacije. Odgojno-obrazovni ishodi u četvrtom razredu su: sudjelovanje učenika u organiziranoj ili spontanoj raspravi, poštivanje pravila komunikacije u raspravi: sluša sugovornike, govori kad ima riječ.⁶ Prema zastupljenosti rasprave u kurikulu, može se reći da se raspravi ne posvećuje mnogo vremena.

7.3. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

Sudionici u provedenom istraživanju bili su učenici 4. razreda u gradu Sinju. Istraživanje se provelo u trima razredima, od kojih su dva u Osnovnoj školi fra Pavla Vučkovića i jedan u Osnovnoj školi Ivana Lovrića. U istraživanju je sudjelovalo 72 učenika. Istraživanje je provedeno u veljači i ožujku 2022. godine. Razlog odabira 4. razreda proizlazi

⁶ Kurikulum nastavnog predmeta Hrvatski jezik, 2019 : 33

iz pretpostavke da je riječ o najvišem stupnju unutar razredne nastave te da su učenici na toj razini najkompetentniji iskazati maksimum usvojenih znanja i vještina vezanih za raspravu kao najsloženiji komunikacijski oblik usmenog izražavanja. Pretpostavka se pokazala točnom jer su učenici u raspravi sudjelovali vrlo aktivno, nije bilo potrebe za postavljanjem dodatnih pitanja, štoviše, učenici su otvorili i neka nova koja bi mogla funkcionirati u okviru nove, samostalne rasprave. Raspravom se nastojalo vidjeti koliko se učenici koriste svojim zavičajnim idiomom u odnosu na standardni te koliko se fluentno izražavaju.

7.4. REZULTATI

U istraživanju korištenja zavičajnog govora grada Sinja kod učenika 4. razreda u odnosu na jezični standard koristila se rasprava koja je organizirana u 4. razredima. Učenicima je prije nego što je počela rasprava postavljeno pitanje govore li na isti način kod kuće i u školi, na što su odgovorili da kod kuće koriste zavičajni govor, a u školi standardni jezik. Učenicima je dana sloboda u izražavanju, rečeno im je da se izražavaju spontano. Očekivalo se da će se *spontanost* realizirati kao kombinacija standardnoga i zavičajnoga idioma s prevagom zavičajnoga koji je djeci prirodni odabir koji ne zahtijeva napor. Prevaga zavičajnoga govora potvrdila se značajnim otklonom od standardne norme vidljivim u uporabi ikavice u znatno većoj mjeri u odnosu na ijekavicu, u kombinaciji adrijatizama (riječi s dočekom na -n) sa standardnim oblikom s dočekom na -m, u uporabi infinitiva s nastavkom -t, -ć istovremeno s infinitivom s nastavkom -ti, -ći, u uporabi m. r. glagolskog pridjeva radnog bez nastavka -o i s nastavkom -o, u miješanju zavičajnog leksika i sl.

Nadalje, analizirano je koliko se učenici fluentno izražavaju. Fluentnost se analizirala u nekoliko kategorija: neleksikalizirane poštapalice (označena kao *hm*) i duljenje vokala (označeno kao *iii*, *uuu*), ponavljanje jezičnih jedinica te ubacivanje u govor leksikaliziranih odsječaka. Svim kategorijama cilj je „kupovanje“ vremena zbog nemogućnosti pronalaska odgovarajuće riječi.

7.4.1. ANALIZA UPORABE ZAVIČAJNOG IDIOMA U ODNOSU NA STANDARDNI

Učenci su, sukladno pretpostavci istraživanja, kombinirali zavičajni i standardni govorni idiom vjerojatno potaknuti saznanjem o nužnosti korištenja standardnog idioma u školi. S druge strane, budući da im nije bilo jasno rečeno da je nužno govoriti standardom, nego je korištena uputa „govorite kako inače govorite“, što ostavlja prostor za dvojako rješenje, pribjegli su prirodnijem, zavičajnom govornom izričaju. Odnos standardnog i zavičajnog idioma analizirat će se kroz nekoliko kategorija: uporaba ikavice i ijekavice, uporaba adrijatizama, otkloni u različitim gramatičkim kategorijama. U Tablici 3 ispisan je broj riječi izgovorenih na ikavici te broj riječi izgovorenih na ijekavici.

Tablica br. 3: Ikavica i ijekavica

IKAVICA	IJEKAVICA
negdi	riječ
zalivaju	riječi
uspit	pjesme
smimo	pjesama
tio	djecu
uspili	preko
negdi	preko
pribacimo	djecu
tio	smijemo
lip	smijemo
di	smijemo
čovika	pretvarati
di	smijemo
tio	djedu
tiralo	ovdje
čovik	sjedi
cilog	cijelo
čovik	riječi
dite	cijelo
pritprošle	vrijeme
sidi	pred
vidit	ljetu

misec	cijelo
tila	vrijeme
tila	cijelu
prilazila	vrijeme
misec	vrijeme
uvik	vremena
dvi	vrijeme
cili	vrijeme
negdi	vrijeme
di	vrijeme
priko	vrijeme
cili	vrijeme
cili	cijelom
cili	lijepo
cilo	vrijeme
vrime	jesti
vrime	umjesto
vrime	proljeće
di	vijesti
vrime	vrijeme
vidit	djeca
nikidan	mjestu
vidit	gdje
umisto	dječak
pisme	dječak
vrime	djeca
ispriđ	dječak
di	djeca
poile	treba
di	cijelu
di	cijeli
di	djevojka

dida	djeca
priko	čovjeka
tila	djevojčica
priko	objesila
pisme	objesio
pritprošli	objesio
primala	gdje
uvik	djevojčica
pismu	cijeli
nediljon	cijeli
tila	htjela
di	vremena
di	dijete
svita	djeca
	djeca
	djeca
	smijem
	smijem
	vrijeme
	umjesto
	zamijeniti
	liječe
	uvijek
	vrijeme
	vrijeme
	vremena
	sjede
	djeca
	djeca
	djeca
	djeca
	dijete

	cijela
	vrijeđanja
	riječ
	vidjet
	smijemo
	djeca
	cijeli
	rijetko
	riješit
	stječeš
	vrijeđali
	riječima
	mjestu
	tijelo
	lijepo
	gdje
	prebacio
	prekinuli
	trebali
	pogriješe

Kao što je i navedeno u poglavlju *Sinjski zavičajni govor*, sinjski govor pripada zapadnom ikavskom novoštokavskom govoru. Taj govor obilježava ikavski refleks jata. Upravo je ikavski refleks jata prikazan u Tablici 3 u kojoj su u lijevom stupcu sve riječi koje su se koristile u raspravama na ikavici, a u drugom stupcu su prikazane riječi na ijekavici. Ukupno se 68 riječi izgovorilo na ikavici. U Tablici 3 napisane su i riječi koje su se ponavljale. U drugom stupcu napisane su riječi koje su izgovorene na ijekavici i ukupno se 104 riječi izgovorilo na ijekavici. S obzirom na to da su učenici veći broj riječi koristili na ijekavici iako im je dana sloboda u izražavanju može se reći da učenici imaju svijest o tome da su u školi gdje trebaju koristiti standardni jezik pa bi tako bilo slučajeva da u istoj rečenici koriste i ijekavicu i ikavicu, kao npr. „Ne smimo gledati stvari koje nisu primjerene za djecu“. S druge strane, uporaba standarda još uvijek nije dovoljno automatiziran proces te

učenici pribjegavaju zavičajnom idiomu, odnosno miješaju ga sa standardom čime je potvrđena prva hipoteza (H1).

Tablica br. 4: Riječi s dočetakom na -n i riječi s dočetakom na -m

ADRIJATIZMI (DOČETAK NA -N)	DOČETAK NA -M
vodon	šaljem
nisan	biciklom
mislin	istraživam
sićan	ulazim
san	nisam
san	igram
san	vozim
stignen	sviram
napišen	sam
iden	igram
san	igram
znan	sviram
uzmen	treniram
iden	mamom
njin	vježbam
mislin	znam
san	psom
san	svojim
san	ljubimcem
san	sam
san	svojim
san	bratom
biciklon	rođakinjom
san	nekim
san	nekim
san	našim

njin	nekakvim
znan	jednom
san	sam
nisan	tim
san	njenim
san	sam
nisan	sam
san	sam
prijatelj	nikim
znan	nikim
san	nisam
nisan	sam
san	sam
san	tim
mislin	mislim
mislin	sam
nožen	im
mislin	otvaram
san	pretraživam
mislin	nađem
mislin	ulazim
mislin	gledam
znan	pretražujem
znan	želim
mislin	tražim
mislin	sam
san	gledam
san	radim
san	želim
van	pitam
mislin	nekom
sićan	drugom

mislin	mojim
volin	prijateljima
vidin	učenjem
san	igranjem
san	prijateljima
san	čitanjem
san	društvenim
mislin	nisam
mislin	stanem
san	većinom
san	većinom
san	nekom
san	nacionalnom
san	slovima
mislin	nepoznatim
mislin	vozim
mislin	vozim
znan	vozim
nisan	većinom
moran	prijateljom
učin	stvarnom
san	igranjem
gledan	kojem
ulazin	prijateljima
nekin	prijateljima
nagovaran	nam
dobiven	raznoraznim
želin	prijateljima
nađen	nekim
sniman	sam
iman	sam
koristin	nam

san	nam
neman	nam
san	nam
uđen	sam
znan	nisam
san	tom
znan	čekam
san	pokupim
san	nekom
nisan	većinom
san	većinom
san	gledam
san	
uzmen	
susjedon	
gubin	
družin	
prijateljnin	
san	
gubin	
neman	
iden	
izlaskon	
iman	
san	
san	
iman	
san	
biciklon	
mislin	
otkrivan	
iden	

iman	
pratin	
dođen	
dođen	
van	
van	
dignen	
marendan	
iden	
pogledan	
iden	
ručan	
oden	
vratin	
odmorin	
večeran	
dignen	
presvučen	
sviran	
čitan	
ručan	
izađen	
naučín	
igran	
gledan	
igran	
dopisivan	
igran	
gledan	
pišen	
velikin	
iden	

mislin	
slažen	
tin	
tin	
sporton	
mlađin	
braton	
bavin	
sporton	
sviran	
nisan	
san	
san	
nisan	
san	
drugon	
san	
iman	
san	
gledan	
iman	
mislin	
buden	
menon	
blokiran	
izbrišen	
san	
san	
san	
san	
san	
san	
nisan	

neman	
san	
Markovon	
nisan	
san	
nisan	
san	
san	
san	
nisan	
san	
buden	
bojin	
javin	
nisan	
nan	
glean	
mislin	
gledan	
gledan	
znan	
pogledan	
gledan	
iman	
proveden	
pustin	
suboton	
nediljon	
igran	
san	
san	

U Tablici 4 prikazane su riječi s dočekom na -n, tzv. adrijatizmi i riječi s dočekom na -m, što je karakteristika standardne norme. Analizirajući rasprave izdvojeno je 217 adrijatizama i 104 riječi s dočekom na -m. Riječi s dočekom na -n, tzv. adrijatizmi jedna su od značajnijih karakteristika sinjskog zavičajnog govora što se može i zaključiti iz analize provedenih rasprava. Ima i primjera u kojima učenici u istoj rečenici koriste i adrijatizme i riječi s dočekom na -m, kao npr. „Vidio sam, al nikad nisan ni radio nit mi je palo na pamet.“

Tablica br. 5: Infinitiv s nastavkom -t, -ć i infinitiv s nastavkom -ti, -ći

INFINITIV S NASTAVCIMA -T, -Ć	INFINITIV S NASTAVCIMA -TI, -ĆI
igrat	postići
vozat	naučiti
skupljat	naučiti
pričat	naučiti
slušat	raditi
čitat	raditi
upisat	gledati
utipkat	gledati
instalirat	dopustiti
naučit	pretvarati
uspit	instalirati
dignit	instalirati
naučit	platiti
pitat	biti
naučit	biti
dat	igrati
ulazit	iskoristiti
bit	izaći
isključit	graditi
osvojit	graditi
prijavit	napraviti
izać	gledati

slušat	gledati
trenirat	istražiti
igrat	dobiti
igrat	ubiti
gledat	ukinuti
gledat	izaći
provodit	govoriti
bit	biti
proč	nazvati
vožit	nazvati
počistit	izgovoriti
trenirat	napraviti
svirat	zamijeniti
pomoć	učiti
napraviti	učiti
pospremit	gledati
otić	naučiti
šetati	istraživati
penjati	davati
izaći	paziti
pogledati	zabaviti
ić	saznati
pogledati	naučiti
otić	nasmijati
trčati	poštivati
družiti	naučiti
davati	naučiti
čitati	svirati
biti	pokazivati
viditi	dopisivati
gledati	objavljivati
igrati	zaraditi

igrat	ići
napraviti	ići
raditi	pomoći
igrati	družiti
biti	družiti
staviti	dopisivati
raditi	naučiti
dobiti	zapratiti
učiti	dobiti
potvrditi	hakirati
potvrditi	naučiti
biti	svirati
gledati	
ići	
čitati	
napraviti	
kupiti	
izbrisati	
izbrisati	
viditi	
skočiti	
ukiniti	
ubiti	
viditi	
zahakirati	
izlaziti	
bojati	
zavezati	
moliti	
igrati	
naučiti	
skiniti	

šetat	
šetat	
igrat	
provodit	
čut	
izgovorit	
slušat	
oštetit	
izlaziti	
trest	
igrati	
napisati	
utjecati	
biti	
zovnit	
pomagati	
odnositi	
dizati	
lagati	
naučiti	
upisati	
učiti	
naučiti	
zabaviti	
naučiti	
vidjeti	
biti	
napasti	
napasti	
napraviti	
učiti	
igrati	

naučit	
nać	
naučit	
popravit	
očistit	
imat	
predstaviti	
izlagati	
postati	
zaboraviti	
riješiti	
biti	
zvat	
razgovarati	
čuti	
vratiti	
postati	
viditi	
nazvat	
provjeriti	
dati	
viditi	
naučiti	
izaći	
pristati	
smijati	
upoznati	
viditi	
leći	
kontrolirati	
zamisliti	
zamisliti	

zamislit	
izać	
igrat	
skidat	
poslat	
izbacit	
pokazat	
napraviti	
pomoć	
prevariti	
šetati	
družiti	
naučiti	
živit	
igrati	
baviti	
igrati	
igrati	
očistiti	
čuti	
pričati	
pitati	
nać	
pričati	
zabaviti	
naučiti	
svirati	
naučiti	
naučiti	
naučiti	
ić	
dopisivati	

bit	
pogodit	
pogodit	
upoznat	
imat	
vidit	
vidit	
ugasit	
dodat	
otkrit	
hakirat	
smijat	
dopisivat	
skinit	
nazvat	
bit	
zvat	
doć	
vratit	
zvat	
javljat	
zvat	
skinit	
javit	
javljat	
blokirat	
prijavit	
ugasit	
hakirat	
izbrisať	
naućit	
gledat	

nać	
plaćat	
ić	
naučit	
živit	
kretat	
uć	

Također jedna od značajnijih karakteristika sinjskog zavičajnog govora je izostavljanje nastavka -i na infinitivnu osnovu. U Tablici 5 prikazane su riječi u kojima se na infinitivnu osnovu dodao nastavak -t ili- ć i riječi kojima se na infinitivnu osnovu dodao nastavak -ti ili -ći. Analizom rasprava došlo se do rezultata da je izgovorena 221 riječ s nastavkom -t ili -ć i 66 riječi s nastavkom -ti ili -ći. Vidljiva je značajna razlika u ovoj kategoriji. Ima i rečenica u kojima su korištene riječi i s nastavkom -t i s nastavkom -ti, kao npr. „Možemo naučiti naprimjer na Google upišemo o nečemu i ono nam piše svašta o tom i mi možemo čitat.“

Tablica br. 6: Muški rod glagolskog pridjeva radnog bez nastavka -o i s nastavkom -o

MUŠKI ROD GLAGOLSKOG PRIDJEVA RADNOG	
BEZ NASTAVKA -O	S NASTAVKOM -O
uša	javio
nazva	izgasio
zva	zvaio
svira	nastavio
zva	nastavio
zva	radio
zva	zvaio
mora	slao
zva	dao

zva	slao
pita	bio
zva	zvao
blokira	otkrio
zva	slao
zva	blokirao
doša	pojavio
pojavljiva	prijavio
odgleda	bio
odgleda	pogledao
čeka	bio
izaša	napravio
upisa	bio
iša	bio
iša	ušao
oša	bio
zna	ošao
pita	bio
gleda	bio
penja	vidio
iša	došao
gleda	gledao
odusta	čuo
gleda	bio
instalira	govorio
obuka	skočio
reka	uključio
izaša	bio
javlja	ubio
reka	bio
moga	bio
reka	buljio

reka	bio
posla	bio
reka	ubacio
reka	ubacio
reka	bio
priča	bio
zna	objavio
sluša	vidio
sluša	naučio
zaspala	vidio
pogleda	radio
izaša	vidio
sazna	vidio
instalira	popio
gleda	vidio
hakira	radio
razmišlja	prominio
hakira	vidio
hakira	bio
uze	bio
penja	bio
uša	bio
smija	prebacio
izbrisa	stavio
izbrisa	nazvalo
osta	pisalo
usta	probudio
proda	reklo
zva	radio
nazva	bio
zva	
zva	

da	
zva	
zva	
dotrča	
zva	
zva	
zva	
gleda	
reka	

U sinjskom zavičajnom govoru karakteristično je da se u m.r. glagolskog pridjeva radnog izostavlja nastavak -o, što je i vidljivo u Tablici 6. Analizirajući rasprave izdvojene su 82 riječi u kojima se izostavio nastavak -o i 71 riječ s nastavkom -o. Iz navedenih rezultata nije vidljiva velika razlika.

Tablica br. 7: Brojevi i zamjenice

ZAMJENICE	BROJEVI
šta	petnest
šta	dvanest
in	petnest
šta	četri
ko	četri
šta	osamnest
šta	četri
njin	četri
šta	četri
šta	četri
šta	dvi
šta	četri
šta	četri
šta	jedanest
šta	dvi

šta	četri
neko	četri
neko	četri
šta	četri
šta	osan
šta	četri
šta	četri
šta	četri
van	dvajsčetri
šta	četrest
šta	četrespet
neko	petnest
šta	četri
šta	devedest
šta	dvajstpet
šta	četri
šta	drugon
šta	jedanest
šta	dvajst
šta	trijest
šta	triest
šta	četri
šta	četri
šta	sedan
nekin	šezdeset
šta	četrdest
šta	sedandest
šta	pedest
šta	pesto
šta	
neko	
šta	

šta	
šta	
van	
van	
šta	
šta	
šta	
šta	
šta	
tin	
tin	
šta	
menon	
neko	
ko	
šta	
šta	
šta	
šta	
nan	
šta	
šta	

Analizom rasprava uočene su i nepravilnosti u izgovoru zamjenica i brojeva. U Tablici 7 su zabilježeni brojevi i zamjenice koje su učenici koristili u govoru pa je tako izdvojeno 70 zamjenica i 44 broja. Gledajući tablicu, najčešće nepravilno korištena zamjenica je „šta“, a najčešće nepravilno izgovaran broj je broj četiri koji su učenici izgovarali „četri“.

Tablica br. 8: Miješanje zavičajnog govora i standarda

MIJEŠANJE ZAVIČAJNOG GOVORA I STANDARDA

Da se ne <u>tuču</u> , da se ne svađaju, da ne govore ružne riječi .
Šaljem prijateljima poruke kad se <u>ide negdi igrat</u> nogomet <u>il se vozat</u> s biciklom .
Radio, tu mogu <u>slušat pjesme</u> .
Možemo naučiti naprimjer na Google upišemo o nečemu i ono nam piše svašta o <u>tom</u> i mi možemo <u>čitati</u> .
Na Youtubeu možemo <u>upisat</u> nešto što je jako, što nas jako može naučiti naprimjer ako želimo nešto naučiti o sportu ili želimo raditi neke vježbe možemo ih vrlo brzo <u>utipkat</u> i možemo ih raditi .
Preko Googlea možemo <u>naučit</u> o raznim biljkama, neke zanimljivosti koje nismo znali.
Ne <u>smimo gledati</u> stvari koje nisu primjerene za djecu .
Moju ujnu je <u>zva</u> isto takav broj nepoznati i <u>tio</u> je na video da je zove i ujna je prekinula i onda je opet tako zvao i on je tako nastavio, nastavio, moja ujna je prekidala i on nije mogao nikako <u>stat</u> , jedno pola <u>ure</u> je tako radio.
Ne smijemo nekim aplikacijama recimo <u>dat</u> kad nam ono piše pristup fotografijama, multimedijским sadržajima i poruka, to ne smijemo dopustiti .
Ne smijemo instalirati aplikaciju koju kada idemo instalirati piše ova aplikacija može <u>bit</u> štetna za uređaj.
Mom je djedu taj broj isti, malo drugačiji, ga zvao, ja <u>mislin</u> deset puta u ponoć i on je taj broj <u>mora blokirat</u> .
Mene je <u>zva</u> kao neki poziv iz Slovenije i mojoj prijateljici koja inače ovdje sjedi .
Ona mi je na WhatsAppu pokazala kako je neki Englez slao kvizove i <u>pita</u> kako se zove, to mi je nedavno pokazala.
Tako je mene bio jedanput <u>zva</u> neki nepoznati broj cijelo popodne iz Njemačke i onda <u>san</u> ja morala <u>isključit</u> mobitel.
Tako jedanput kad <u>san</u> ja bio u školi mene isto neki broj <u>zva</u> i kad san <u>doša</u> kući on je stalno zvao i onda mi otkrio moj broj na WhatsAppu i slao mi je da mogu <u>osvojiti</u> super ponude za mobitel, <u>al</u> moj brat je to <u>odma blokirao</u> , pa su me opet našli, <u>al</u> smo <u>uspili prijaviti</u> broj.
Da, još bolje <u>izać negdi</u> nego na mobitelu <u>slušat</u> neke riječi i gluposti i to.
Ja <u>san</u> ovo ljeto bila na rođendanu od svoje prijateljice i njene sve su prijateljice cijelo vrijeme bile na TikToku i jedna kao jako voli nekog tu tiktokera i ona je doslovno cijelu majicu obalila.
Kad je vanka naprimjer loše vrijeme ja kad ne <u>znan šta</u> ću <u>uzmen</u> malo mobitel pa se iza

igram nešto s bratom .
Ja <u>mislin</u> da to čak, to je gubljenje vremena i to stvarno nije dobro, <u>al mislin</u> da to nije baš jedno od najgorih.
Gore je možda <u>provodit vrijeme</u> , ne znam ni ja, pušeci ili tako nešto.
Recimo tako brzo kao prođe vrijeme i pogledaš na sat kao počeo si u <u>četri</u> i misliš da još nije prošlo 5 minuta, a već <u>četri ipo</u> , a baterija ti sa 50 pala na 20 posto.
Dosadno je to jer kad <u>san</u> ja jednom pogledao na mobitel malo, oko pola <u>ure</u> , onda je prošlo oko sat ili nešto, a kad <u>san</u> bio vanka čeka san kad će <u>bit</u> trening.
I možeš biti isto vrijeme na mobitelu, ali to vrijeme koje si na mobitelu će ti puno brže <u>proč</u> nego kao kad si vani.
Igrati se vani na nogometa, na lovice, na kukale, <u>vožit se biciklon</u> .
Kad smo naprimjer sa cijelom obitelji, a vani je jako lijepo vrijeme možemo to iskoristiti da odemo na neku planinu <u>il</u> u neki drugi grad <u>pogledat</u> neke spomenike <u>il ić</u> u neko kazalište, <u>pogledat</u> neki film.
Možeš <u>otić</u> još vani i <u>trčat</u> , <u>družiti</u> se sa svojim ljubimcem , <u>davat</u> mu jesti i tako.
I ako je vani kiša možeš <u>čitati</u> knjigu umjesto bit na mobitelu.
Ja jučer kad <u>san</u> se bio <u>upisa</u> u košarci i taman kad <u>san tio izaći</u> neki je izletio bio mali, ušao je tamo i ja san <u>iša vidit šta</u> je i on je <u>iša gledat</u> mobitel, a trener <u>opće</u> nije vidio njega da je on <u>oša</u> .
Tako <u>san</u> ja dok još <u>nisan</u> imala mobitel, vani je kao bilo proljeće i ja <u>san</u> našla neke dvi drvene i jednu dasku veliku drvenu i ja <u>san</u> onda to odlučila <u>napraviti</u> kućice u prirodi, namještaj kao od kamenja i tako plahte od lišća.
Neke strane <u>di</u> saznajemo nešto o našoj domovini, o biljkama, nekim parkovima i o nekim našim gradovima.
Ja <u>san</u> bio jednoga <u>čovika gleda</u> koji se <u>penja</u> na planinama i on je <u>iša</u> sa <u>prijateljen</u> u Sinju i oni su našli kao neki tunel u Sinju, a nisu mogli doći do kraja zato <u>šta</u> je bilo premračno.
Još jedna pozitivna strana je da Google ima jednu stranicu na kojoj ti upišeš što hoćeš gledati i ono to izbaci kad će <u>bit</u> na televiziji.
Dobro je to na internetu što ti roditelji mogu <u>staviti</u> roditeljsku zaštitu da ti neke određene stvari ne možeš gledati i <u>raditi</u> na internetu.
Pozitivna strana to je <u>šta</u> možemo da idemo na neko putovanje pa možemo prije toga istražiti o tom mjestu i gdje možemo <u>ić</u> .
I negativna je strana to što je Dražen maloprije <u>reka</u> da je taj dječak došao na trening i

gledao mobitel i tako djeca neka lažu roditelje.
<p> Pozitivna je strana recimo, ja sam radila tako ovaj projekt o Dioklecijanovoj palači, ja <u>san</u> na jednoj stranici turističke zajednice grada Splita baš našla sve što mi treba za to, jednu virtualnu šetnju kroz cijelu Dioklecijanovu palaču i kroz cijeli Split. </p>
<p> Negativna je strana zato što imaju jedni bomboni koje imaš strelicu i onda zavrtiš i oni imaju svakakav okus naprimjer ti bomboni imaju i kod nas za <u>kupit</u>, okus čarape i tako nekih stvari. </p>
<p> Isto ovako kako je Roko <u>reka</u> da su oni izašli iz zatvora, da oni to rade, oni se boje ka doći da ih oni ne prijave policiji pa oni se <u>sakrivaju</u> na tim aplikacijama. </p>
<p> Ja <u>mislin</u> da su tiktok izazovi besmisleni i da su jako glupi jer mlađi ljudi to žele isto, misle da će dobiti istu pažnju kao ti neki koji su započeli. </p>
<p> Ima jedna aplikacija, imala je ne <u>znan jel</u> još ima, gdje je bila jedna lutka kroz njezine se oči doslovno <u>moga vidit</u> haker kako <u>sidi</u> u fotelji. </p>
<p> TikTok je se triba <u>ukinit</u> zato <u>šta</u> jedna djevojčica iz Italije, bio je taj izazov i ona je se objesila i kad su joj roditelji otišli na posao jer su oni njoj bili zabranili TikTok da gleda. </p>
<p> Tako se zbog TikToka jedan mali, prije <u>četri</u> godine, na Radošiću objesio i u Hrvatskoj je se dogodilo kao da je jedan <u>reka</u> jednoj obitelji daj mi email i te stvari <u>il ću te ubit</u>. </p>
<p> Od jedne moje prijateljice, ona je imala igricu My Talking Angela i tu je bilo kao <u>neko</u> je njoj <u>posla</u> u toj igrici kao, pošto ta Angela govori, <u>neko</u> je <u>reka</u> ti si moja lutka i ja ću te ubiti. </p>
<p> Moj je <u>ćaća</u> bio prije <u>četri</u> godine, <u>šta</u> je sad bio <u>reka</u> Roko, vatrogasci su <u>gori</u> išli <u>vidit</u> koji je taj mali i ja se toga <u>sićan</u> baš kad su oni govorili od toga maloga koji se objesio <u>gori</u> na Radošiću. </p>
<p> Tako je prije bilo jedna igrica Granny gdje tu baka strašna lovi kao tebe i ubije te i onda moja prijateljica, tada je bila još mlađa i ona je to bila igrala i onda se bojala <u>izlazit</u> vani. </p>
<p> Na WhatsAppu <u>neko</u> mi je priča bio u kojoj je bila neka djevojčica i cijeli njen razred i svi su njoj govorili u toj grupi da je glupa ovako, onako, a ona nije <u>tila izać</u> iz te grupe nego je samo ušla u sebe i s nikim više nije pričala i nije izlazila vani i postala loša u školi. </p>
<p> Ja se baš <u>sićan</u> priče <u>šta</u> nam je učiteljica pričala slična <u>ko</u> Doris da jedna mala bila u grupi u kojoj je <u>bia</u> cijeli njen razred i njoj su svi govorili tako to da je glupa i te ružne stvari i ona je iz pristojnosti nije htjela izaći iz grupe i postala je loša u školi, nije s nikim razgovarala i na kraju se i zbog toga ubila. </p>
<p> Ja <u>san</u> ga bila imala i onda mi je bilo jutros došlo previše objava kako nisam ulazila baš </p>

često i onda sam ga bila izbrisala.
Meni su jednom bili hakirali samo radi pozadine jer sam bila stavila jednu pozadinu kad je bilo ono sjećanje na Vukovar, ja <u>san</u> bila stavila kao vodotoranj i meni su ga bili hakirali i ja <u>san</u> ga tada bila izbrisala i onda <u>san</u> ga instalirala nakon <u>misec</u> dana.
Ja mislim da bi život bez interneta bio dobar, <u>al</u> opet ne bi <u>zna</u> neke informacije koje možda danas znamo.
Ja <u>mislin</u> život bez interneta bio dobar zato <u>šta san</u> čula da će ti znanstvenici i napraviti u budućnosti, da će roboti zamijeniti ljude.
Da, kad si stalno i po noći, od ponoći do ujutro skroz na mobitelu, a čula <u>san</u> da imaju baš te ustanove koje te liječe od ovisnosti.
Naprimjer ja kad sam bio <u>gleda</u> u 9 sati mobitel, ja <u>san</u> bio <u>zasp</u> a i ja <u>san</u> mislio bilo 11 sati, ali nije bilo, ja kad <u>san pogleda</u> na mobitel bilo je 5 <u>ujtro</u> .
Ja <u>mislin</u> da je ovisnost kada neki ljudi previše provode na mobitelu vremena , ne rade ništa nego samo sjede i tipkaju taj mobitel i onda kad im se oduzme mobitel onda oni viču, deru se da bi samo vratili mobitel u ruke i nekad nekim skroz ovisnim ljudima počne <u>izlazit</u> pjena iz usta i počnu se <u>trest</u> i kad im vratiš mobitel onda sve dobro.
Mobitel čak ne treba <u>utjecat</u> na to što djeca ne uče sama, neka djeca i ne žele učiti .
Ja mislim i za igrice na mobitelu i igrice na internetu, da dijete počne baš <u>bit</u> dobro u školi i dobija dobre ocjene i onda zaigra ne <u>znan</u> po dvi tri <u>ure</u> i onda dan kasnije bude ispitivanje i ne dobije dobru ocjenu.
Pozitivno, <u>nisan</u> opterećena lošim stvarima koje se događaju na mobitelu jer ih <u>opće</u> ne otvaram .
Pozitivno zato <u>šta</u> ja na Google pretraživam samo <u>šta</u> mi je potrebno.
Pozitivno zato što ja na Youtubeu nađem samo ono nešto <u>šta</u> mi treba za školu ili nešto, a ne ulazim u one psovke <u>šta</u> govore.
Na mene utječe pozitivno, isto kod sviju drugih, isto gledam ta dobra videa <u>šta</u> mi mogu <u>pomagat</u> u životu kako ćeš se odnosit u životu, prema prijateljima.
Meni pozitivno zato <u>šta</u> na Google tražim stvari koje su mi potrebne za projekt <u>il</u> na Youtubeu zapravo to mi i nije <u>tolko</u> draga, više sam na Googleu jer gledam ovako više o životinjama <u>il</u> za školu o nekim vježbama.
Meni <u>triba</u> Google na mobitelu zato <u>šta</u> ja <u>učin</u> malo od ratovima, naprimjer Njemačke, <u>šta</u> se <u>desilo</u> , <u>sazna san</u> da su oni bili <u>ka</u> najbolja vojska u povijesti zato <u>šta</u> je kao cijela država napadala njih, napadali su je Englezi, Australija, Francuska i to je to.

Na mene utječe pozitivno pošto ja ne radim ništa loše na internetu i ne <u>ulazim</u> u neke nepoznate linkove.
Ili kad ja nešto želim pitam mamu i <u>nagovaran</u> je ona ne da pa ono kaže <u>ragovaraćemo, razgovaraćemo.</u>
Ja <u>san instalira</u> i tu igraš jednu igricu sa prijateljima .
Možemo <u>naučit</u> kako se priča na nekom drugom jeziku.
Je, ako ona želi nešto preko te televizije <u>napraviti</u> zločesto.
<u>Hakiran</u> neke ljude koji se naprimjer bave mojim prijateljima accountom .
Nekad <u>buden</u> sat, ali rijetko kad.
Zato što smanjuje stres i brzo prolazi <u>vrime</u> .
Evo naprimjer <u>nikidan san</u> vidio jedan video na TikToku ja <u>san</u> toliko se <u>smija</u> , ja se nisam moga pristat smijati neki 45 minuta.
Ja <u>van</u> se ovako ujutro se <u>dignem, marendan, idem</u> malo, stanem, pogledan malo TikTok, <u>idem igrati</u> pola sata na laptop, <u>ručan, oden</u> oko dva kod prijatelja Fabijana i <u>vratin</u> se oko pet <u>ipo, odmorin, večeran</u> .
Ja većinom <u>igran igrice</u> i <u>gledan</u> Youtube.
Ja često <u>idem</u> vani sa prijateljima i vozim biciklu.
Ja se ne <u>slažen</u> jer možeš igranjem igrica zaraditi novac, s <u>tin</u> se stvarno ljudi bave i s <u>tin</u> zarađivaju puno novca.
<u>Igrati</u> se sa životinjama ili <u>očistiti</u> bicikl, pomoći baki.
Jer se možemo dopisivati i <u>čuti</u> se sa prijateljima .
Vidio sam , <u>al</u> nikad <u>nisan</u> ni radio nit mi je palo na pamet.
Ja sam vidio kao video <u>di</u> mora <u>pogoditi ko</u> je popio votku.
To me podsjetilo, ja i prija bile kod njene bake i njezina baka nam je <u>donila</u> neke čokoladice i ona nije znala da je unutra alkohol i onda smo mi to <u>poile</u> .
Ja <u>san</u> na starom tabletu, imala <u>san</u> jedan broj koji ja ni sama nisam znala bio je neko kontaktiran na njemu i kao tu su pričali dvoje ljudi, na tabletu koji sam tek kupila bio je razgovor na WhatsAppu.
Tako je mene prošli ili <u>pritprošli</u> tjedan, <u>nisan</u> sigurna, <u>zva</u> me neki broj, ja i brat smo bili sami kući jer je mama <u>ošla</u> u <u>dućan</u> i ovaj nas je <u>zva priko</u> fiksnog telefona broj neki nula <u>četri četri</u> jedan nula nula nula nula i kao mi smo <u>naći</u> to je nas zvalo i mi smo se mislili ono <u>očemo se javiti</u> i mi smo se javili i onda <u>nan</u> je kao nešto reklo izađite <u>ispriid</u> zgrade, čekam vas, mama mi je rekla da vas pokupim .

Možemo naučiti nešto svirati, nać nešto o nekom nacionalnom parku da pogledamo.

Ja većinom baš ne gledan korisne stvari, a nekad znan.

Riječi koje su podebljane pripadaju hrvatskom standardnom jeziku, a podcrtane riječi zavičajnom govoru. Pri analizi rasprava u obzir su se uzimale sljedeće kategorije: ikavica, adrijatizmi, infinitiv s nastavkom -t, -ć, m. r. glagolskog pridjeva radnog bez nastavka o. Te kategorije su jedne od značajnijih karakteristika sinjskog zavičajnog govora. Analizom rasprava izdvojene su 84 rečenice u kojima je primijećeno miješanje zavičajnog govora i standarda. Miješanje zavičajnoga govora i standarda može upućivati na svijest o važnosti izražavanja standardom, a istovremeno i teškoću u izražavanju. Izdvojeno je još 29 riječi koje ne pripadaju navedenim kategorijama, a odražavaju zavičajni govor, a to su riječi: *ura, odma, al, šta, četri, ipo, vanka, opće, di, ošao, sakrivaju, jel, neko, ćaća, gori, ko, bia, ujutro, tolko, desilo, ka, razgovaraćemo, nikidan, neki, poile, očemo, naći, pritprošli, dućan*.

7.4.2. ANALIZA GOVORNE FLUENTNOSTI

Tablica br. 9: Neleksikalizirane poštapalice i duljenje vokala (hm, iiii, uuuu)

NELEKSIKALIZIRANE POŠTAPALICE (HM) I DULJENJE VOKALA (IIII, UUU...)
Rasprava je hm kad neko dvoje ljudi hm malo duže priča.
Da se hm ne tuču, hm da se ne svađaju, da ne govore ružne riječi.
Hm gledamo na Youtubeu naprimjer hm igrice, hm nogomet, hm košarku, hm .
Hm Whatsapp.
Snapchat, hm tu mogu skupljat vatrice i pričat sa prijateljima.
Hm na trgovini play djeca neka igraju igrice.
Možemo naučiti hm naprimjer na Google upišemo o nečemu iiii ono nam piše svašta o tom i mi možemo čitat.
Na Youtubeu možemo upisat nešto što je jako, što nas jako može naučiti hm naprimjer ako želimo nešto naučiti o sportu ili hm želimo raditi neke vježbe možemo ih vrlo brzo utipkat i možemo ih raditi.
Iiii još se dobro može naučit pošto na Google postoji jedna asistentica i onda nju možete pitat pa vam ona da savjet.
Mirno, opušteno iiii u miru gledat, hm gledat videe.

Ne smijemo instalirati aplikaciju koju hm kada idemo instalirati piše ova, ova aplikacija može bit štetna za uređaj.
I mene tako jednom neki broj hm zva 210 ne sićan se hm zva ujutro u 3 i onda san se ja mora nešto dizat kad me zva.
Već kad neko koristi previše mobitel hm baterija mu je pred kraju iii onda troši struju i to već više novca trebamo platiti umjesto da je vanka i da se druži s prijateljima.
Kad je vanka hm naprimjer loše vrijeme ja hm kad ne znan šta ću uzmen malo mobitel pa se iza igram nešto s bratom.
Bolje se igrat na nogometa hm nego gledat mobitel.
Zato jel znaš počet gledat u podne i onda te prijatelj zove hm misliš nakon 15 min da nisi ni jedan video odgleda, hm zapravo si ih odgleda 10,12.
Ja mislin da to čak hm to je gubljenje vremena i to stvarno nije dobro al mislin hm da to nije baš jedno od najgorih.
Hm naprimjer kad san izaša u šest, a trening mi je u 7 i 45 hm to, to jako puno san igrao, ja ko da san igrao samo 10 min.
Igrati se vani na nogometa, na lovice, hm na kukale, hm vozit se biciklon hm .
I tako neki iiii kad zovu druge za hm igrat oni zapravo ponesu mobitel pa oni budu na mobitelu, hm ti se dođeš s njim igrat.
Možemo možda graditi neke, neke hm igračke od drveta i graditi hm kućice od starih paleta.
Kad je bio hm lip dan hm ja nisan zna šta ću radit i onda san ja pita tate da odemo na košarkaško igrat košarku iii onda je on ošao, bilo je još nekih njegovih prijatelja koji igraju košarku i onda hm su bili neki moji iz razreda iii onda smo mi svi igrali.
Hm neke strane di saznajemo nešto o našoj domovini, hm o biljkama, hm nekim parkovima, hm i o nekim našim gradovima.
Ima pozitivnih strana kao dokumentarci hm sportske vijesti hm o sportu iii nekakvim stvarima koje nismo znali.
A neg, negativne kad hm ti mama i tata hm zabrane nešto, hm ti koristiš neku aplikaciju i sad ti uuu uđeš u nju iii i radiš svašta.
Negativne hm stvari su neke aplikacije s pomoću kojih hm dobivaš neke izazove koji ti ništa ne koriste.
Pozitivna strana hm virtualne šetnje i negativna stranice koje vas hm skenaju, kao upišete vaše podatke i piše da ćete dobit hm nešto besplatno, hm na kraju zapravo ništa.
I ja mislin hm u jednom izazovu hm je bilo da hm nožen neki znak po ruci nacrtáš, hm to je beskorisno šta će ti to uopće i onda da ubiješ nekoga iz obitelji i na kraju da ubiješ sebe.
Ja mislin da te aplikacije hm najviše ima uuuu u Americi ili Australiji.

Jedna negativna strana hm izazovi sa TikToka i u jednome izazovu, ja zapravo ne gledan TikTok, o tome san čuo da hm je jedna djevojka polizala sve na avionu, ručke polizala na avionu.
Ja mislin da ti ljudi koji rade te videe da im oni objave da dobiju više publike iiii da kao hm pozornost privuku jer kao nisu imali dok su bili mlađi.
Ja mislin da su TikTok izazovi besmisleni i da su jako glupi jer hm mlađi ljudi to žele isto hm misle da će dobiti istu pažnju kao ti neki ljudi koji su započeli.
Moj je ćaća bio hm prije četiri godine, šta je sad bio reka Roko hm , vatrogasci su gori išli hm vidit koji je taj mali iii ja se toga sićan baš kad su oni govorili od toga maloga koji se objesio gori na Radošiću.
I tako ta hakerica je, hm ona je hm ja mislin prije dvi godine zahakirala sve muške u toj igrici robox, hm ja mislin da će ove ili iduće godine sve ženske zahakirat.
Hm ja van oću reć za onu igricu Granny hm čak meni jedna prijateljica pričala kad je neko igra oko misec dana hm nešto tako, on se počinje svega bo, bojat i čak tu ima nekakvu hm da uđe u njega kao neki đava i ona neki se sedam fratara moralo zavezat iiii moralo molit neke molitve da taj đava iziđe.
Ja mislin da TikTok nema baš neku dobru stranu jer naprimjer neki hm tutorijali ponekad su fejk iii samo nas varaju.
Naprimjer u prirodi hm šetat, šetat psa, igrat se vanka nego hm provodit puno na mobitelu.
Ja mislin hm život bez interneta bio hm dobar zato šta san čula da će ti znanstvenici iiii napraviti u budućnosti da će roboti zamijeniti ljude.
Iiiii ja to gledan na Netflixu i prezanimljivo je.
Ako ti nekome platiš hm da ovaj kaže ja želin isto ovo i hm naprimjer glasanje, potkupljuješ nekoga da glas za tebe.
Hm igramo igrice, hm ima i Google, istražujemo.
Ja san instalira i tu igraš jednu igricu hm sa prijateljima.
Naprimjer na Youtubeu možemo hm vidjet neka hm videa.
Možemo svašta naučiti iiii istraživati.
Pa naprimjer odluči hm neko napiše da će ovaj Biden napast sada Rusiju hm on neće.
Meni mater na hm ovome mobitelu stavila, hm kako se zove, family link.
Hm minutu, stotinku, sekundu.
Hm oko pet, šest sati.

Hm ja gubin vrime kad se družin s prijateljnin i kad san na bicikli.
Iiii možda nekih četrest pet minuta san s mačkon.
Možemo nešto hm naučit.
Kako nać hm nešto na internetu.
Ako tražimo naprimjer nešto za riješit domaći hm to su kao informacije hm koje su netočne i onda mi to napišemo iiii onda kad dođemo u školu može nam to bit netočno.
Pa dobro utječu, hm možemo naprimjer možemo nekoga nazvat iii provjerit di je on, šta radi iiii tako.
Pa ja mislin da loše utječe hm zato šta svašta ljudi rade na društvenim mrežama iiii mogu vidit tvoju lokaciju iii broj mobitela.
Zato jer hm moš naučit puno jezika.
Hm zato jer možeš hm upoznat puno ljudi.
Hm tako izbacuju neki neprimjereni videi.
Zanemariš školske obaveze, prijatelje, hm jelo.
Ja van se ovako ujutro se dignen, hm , marendan, hm iden malo, stanem, pogledan malo TikTok, iden igrat pola sata hm na laptop, ručan, hm oden oko dva kod prijatelja Fabijana i vratin se oko pet ipo, hm odmorin, večeran.
Hm zato šta ti mogu poslat školski i domaći.
Pa zato jer hm nekad mog, mogu mi i pomoć, hm nekad me mogu i prevarit.
Hm pa igran igrice, dopisivan se.
Hm šalješ slike i skupljaš vatrice.
Hm pristojno.
Paaaa sat, sat ipo.
Hm sat ili sat ipo.
Hm isto.

Ja nekad za vikende hm na jahanje.
Možeš hm možeš hm naučiti hm kako nešto napraviti na nečemu.
Hm meni jedino ako ti je baš ono dosadno.
Jedino TikTok ima hm nešto malo zanimljivosti hm zato šta ako ti prijatelj ima i ti imaš TikTok hm možete se dopisivat.
Aaaa na nekim kanalima neki ljudi dobivaju hm neke komentare koji nisu dobri.
Možeš hm ugazit naprimjer da niko ne vidi di si ti.
Hm onaj može neko ko ti je proda tablet, hm on je možda bio polovni iiii onda je on prebacio svoj koji ima na mobitel account od WhatsAppa stavio na tablet.
Hm prijavit broj.
Hm ugazit zvuk.
Hm bili bi svaki dan vanka.

Analizirajući sve tri rasprave izdvojeni su primjeri u kojima je zamijećeno korištenje neleksikaliziranih poštapalica (hm) te duljenje vokala (iii, uuu). Neleksikalizirane poštapalice pojavile su se u 78 rečenica. Slušajući zvučne zapise rasprava učenici su otezali poštapalice na nekoliko trenutaka dok razmisle što će reći. Neleksikalizirane poštapalice i duljenje vokala koriste se radi smišljanja i oblikovanja misli. Značajna uporaba neleksikaliziranih poštapalica ukazuje na skučen vokabular učenika, nesigurnost te nepracticiranje jezične djelatnosti govorenja. Na isto upućuje i sljedeća analizirana kategorija – ponavljanje jezičnih jedinica.

Tablica br. 10: Ponavljanje jezičnih jedinica

PONAVLJANJE JEZIČNIH JEDINICA
Na Youtubeu možemo upisat nešto što je jako, što nas jako može naučiti...
Kao na TikToku kao da znamo neki ljudi šta rade i kakve izazove daju.
I tako je jedna cura taj izazov napravila i legla na cestu i nije se uspila dignit i prigazilo ju je bilo auto.
Mirno i da ne ulazim u videe neke koji od onih koji pričaju ružne stvari.

Ne smijemo instalirati aplikaciju koju kada idemo instalirati piše ova, ova aplikacija može bit štetna za uređaj.
Da, da kad, da dobro pripazimo šta pišemo.
Moju ujnu je zva isto takav broj nepoznati i tio je na, i tio je na video da, da je zove i uj, ujna je prekinula i onda je opet tako zvao i on je tako nastavio, nastavio , moja ujna je prekidala i on nije mogao nikako stat, jedno pola ura je tako radio.
Ona mi je na WhatsAppu pokazala kako je neki Englez slao kvizove, kvizove i pita kako se zove...
Tako jedanput kad san ja bio u školi mene isto neki broj zva i kad san došao kući on je stalno zvao i onda mi je otkrio broj na WhatsAppu i slao mi je da mogu osvojit kao super ponude za mobitel, al moj, moj je brat to odma blokirao pa su me opet našli, al smo uspili prijavit broj.
Da, još bolje izać, izać negdi nego na mobitelu slušat neke, neke riječi i gluposti i to.
Već kad neko koristi previše mobitel baterija mu je pred kraju i onda troši struju i to već više novca trebamo platiti umjesto da je vanka i da se druži s prijateljima.
Ja san ovo ljeto bila na rođendanu od svoje prijateljice i njene sve su prijateljice cijelo vrijeme bile na TikToku i jedna kao jako voli nekog tu TikTokera i ona je doslovno cijelu majicu obalila.
Kad, kad je vanka naprimjer loše vrijeme ja kad ne znan šta ću uzmen malo mobitel pa se iza igram nešto s, s bratom.
Ja mislin da to čak to je gubljenje vremena i to stvarno nije dobro, al mislin da to nije baš jedno od najgorih.
Recimo tako brzo kao prođe vrijeme i pogledaš na sat kao počeo si u četri i misliš da još nije prošlo 5 minuta, a već četri ipo, a baterija ti sa 50 pala na 20 posto.
Tako kada smo na mobitelu onda puno brže prolazi vrijeme, vrijeme...
Naprimjer kad san izaša u šest, a trening mi je u 7 i 45 to, to jako puno san igrao, ja ko da san igrao samo 10 minuta.
I možeš biti isto vrijeme na mobitelu, ali to, to vrijeme koje si na mobitelu će ti puno brže proć nego kao kad si van, vani .
Možemo možda graditi neke, neke igračke od drveta i graditi kućice od starih paleta.
Ja san bio jednoga čovika gleda koji se penja na planinama i on je iša sa, sa prijateljen u Sinj i oni su našli kao neki tunel, tunel u Sinju, a nisu mogli doći do kraja zato šta je bilo premračno.

A negativne strane su uglavnom da neka, da neka videa koje gledamo samo da smo na toj aplikaciji il neke igrice koje su glupe.
Negativne strane isto ima kao da vrijeme provodiš ne znaš što ćeš i uđeš na neki profil od nekoga, recimo na Facebooku i samo pišeš hejt komentare i kako ništa ne valja, da je glup i tako.
... i to, to, to je zadavalo neke izazove, al ružne izazove i tako je, je jedan dječak instalira taj plavi kit i to ga je tiralo da radi te izazove.
Ja mislin, mislin da te aplikacije najviše ima u Ameriki ili Australiji.
Tako tu izazovi su baš beskorisni, a to ljudi rade samo da bi dobili lajkove i oni, oni, oni na kraju žrtvuju sebe da bi snimili jedan obični video.
Ima, ima, ima jedna aplikacija, imala je ne znan jel još ima...
A uostalom šta, šta tim tiktok, tiktokerima znače ti foloveri u životu.
Ona je rekla da neće i ništa i onda je u ponoć i nešto se dogodilo i onda je ubio.
Ima čak jedna hakerica koja te zafrenda pa te hakira pa te ubije.
Ja san prije bila instalirala jednu igricu kao za uređivanje kose i ja san to instalirala i sve je bilo kao slike toga šta se tu radi i kao pozadina isto na kosu koju pereš, ja san to instalirala i to je zapravo bila granny prikrivena u toj igrici.
... i njoj su svi govorili tako to da je glupa i te ružne stvari i ona je iz pristojnosti nije htjela izaći iz grupe i postala je loša u školi, nije s nikim razgovarala i na kraju se i zbog toga ubila.
Ja mislin da je ovisnost kad, kada neki ljudi previše provode na mobitelu vremena, ne rade ništa, ništa samo sjede i tipkaju taj mobitel i onda, onda kad im se oduzme mobitel oni viču, deru se da bi samo vratili mobitel u ruke i nekad nekim skroz ovisnim ljudima počne izlaziti pjena iz usta i počnu, počnu se trest i kad im vratiš mobitel onda sve dobro.
Ako recimo oni su na mobitelu i zaborave napisat domaći i tako iz dana u dan i ne uče ništa i loši su jako u školi.
Ja mislim za igrice na mobitelu i igrice na internetu da dijete počne baš bit dobro u školi i dobija dobre ocjene i onda zaigra ne znan po dvi, tri ure i onda dan kasnije bude ispitivanje i ne dobije dobru ocjenu.
Kad raspravljaš s nekin, ovaj želi nešto jedno, ovaj želi drugo.
Kad se, kad se neka grupa ljudi želi nešto , a druga grupa ljudi želi nešto drugo onda se oni stavu u grupe i glasaju šta.
Ja san, ja san bio ovoj Ines hakira televiziju.

Je, ako, ako ona želi nešto preko te televizije napraviti zločesto.
Ja, ja kad san, jedan dan san bio cili dan na mobitelu i playstationu, a nisan razmišlja za, za pasa.
Ja neman, ja čak ni neman vremena za igrati te igrice i to...
Možemo imati slab, slab vid ako puno gledamo.
Mogu nam se predstaviti lažne osobe i podatke neke možemo ono izlagati ono .
... išli do na, na Stari grad i tamo di se dođe do, do mostića smo ostavili bicikle i onda nanoge išli.
Ja, ja mogu zamisliti zato šta bi svi više bili vanka i više se družili i više bi bilo na zraku.
Ima i nešto korisno i igrice i nešto pametno.
Zato jer ako, ako gledamo Internet umisto toga smo mogli naprimjer ić, ić šetat u prirodu, družiti se sa prijateljom umisto da gledamo.
Ja mislin da Internet može, može biti koristan....
Možeš, možeš naučiti kako nešto napraviti na nečemu.
Loše ti je za oči i za, i za tijelo, ne krećeš se.
Znači na Snapchatu ako imaš prijatelje, ako imaš prijatelje on može viditi di si ti i ti, ti možeš viditi di je on.
Naprimjer možeš dodati neku osobu koja, koja izaziva ljude da nešto loše učine i onda ti to ne znaš i to, to napraviš.
Možeš, možeš dobiti viruse na laptop.
Naprimjer može nam mi ne znamo ko je to i mi njemu damo adresu i on nam upadne u kuću i ukrade osobne podatke.
...ja san se javila i pitalo me, i pitalo me jedna prijateljica od moje najbolje prijateljice jel ti prodaješ jabuke.
...i onda mi prekinuli i onda, onda nazove mama sa njezinog mobitela i govori ajde mi se javite pa na tom telefonu, a ona skričala, plakala, bojala se šta, šta će sad biti nepoznat broj.
...nije mogla nazad vratiti u te poruke i onda, onda su je počeli opet zvat i ona se javila i onda čekali smo kući.
... i ovaj nas je zva priko fiksnog, priko fiksnog telefona broj neki nula četiri četiri jedan nula nula nula nula i kao mi smo naći to je nas zvalo i mi smo se mislili ono očemo se javiti i mi smo se javili i onda nan je kao nešto reklo izađite ispred zgrade, čekam vas, mama mi je rekla da vas, vas pokupim.
I taj, i taj broj blokirat.

Ovaj, ja **i** moja prijateljica prošle godine bili smo kod nje u kući **i** ona baš **i** ne zna nešto engleski **i** tek je instalirala snapchat **i** tila si je uredit avatara **i** onda je otišla tamo di se kupuju majice da imaš da ih nosiš, al ne na avataru nego na sebi **i** ona je slučajno, mislila da je to za avatara **i** ona je to kupila **i** onda kad je to skužila bila je sva u panici **i** ušla je tamo u poruke di imaš broj od snapchata **i** napisala je please, don't naručiti.

Kao što se može vidjeti u rečenicama, učenici su skloni nepotrebnom ponavljanju veznika u rečenicama, izgovaranju riječi dva puta za redom čime zapravo kupuju vrijeme dok razmisle što će reći. U Tablici 10 izdvojeno je 58 rečenica u kojima je primijećeno ponavljanje riječi.

Tablica br. 11: Ubacivanje leksikaliziranih odsječaka

UBACIVANJE LEKSIKALIZIRANIH ODSJEČAKA
Pa da kao da se ljudi ne deru, ne upadaju nekom u riječ.
Gledamo na Youtubeu naprimjer igrice, nogomet, košarku.
Naprimjer preko društvenih mreža naprimjer Twitter neke ružne riječi
Kao na TikToku da kao znamo neki ljudi šta rade i kakve izazove daju.
Kao naprimjer neki izazov je bio legni na cestu taman prije nego što auto dođe i brzo se digni započni neki ples.
Mene je zva kao neki poziv iz Slovenije i mojoj prijateljici koja inače ovdje sjedi.
Jedanput je rođak dao svome prijatelju moj broj i onda je on slao poruku u ponoć i to je kao bila neka podvala, tako su mi rekli.
Ja san ovo ljeto bila na rođendanu od svoje prijateljice i njene sve su prijateljice cijelo vrijeme bile na TikToku jedna kao jako voli nekog tu tiktokera i ona je doslovno cijelu majicu obalila.
Jedanput kad sam ja bio na utakmici ragbija dok smo mi čekali da nama počne prva utakmica jedni su doslovno iz moje grupe snimali TikTok.
Reci tako brzo kao prođe vrijeme i pogledaš na sat kao počeo si u četiri i misliš da još nije prošlo 5 minuta, a već četiri ipo, a baterija ti sa 50 onda pala na 20 posto.
Ako je vani ono baš kiša i ne možeš izać, a napravio si kao sve obaveze onda ima na

<p>mobitelu nekih kvalitetnih igrice koje te pouče nečemu, ne samo one loše.</p>
<p>Kad smo naprimjer sa cijelom obitelji, a vani je jako lijepo vrijeme možemo to iskoristiti da odemo na neku planinu il u neki drugi grad pogledat neke spomenike ili ć u neko kazalište, pogledat neki film.</p>
<p>Možeš otić još vani i trčat, družit se sa svojim ljubimcem, davat mu jesti i tako.</p>
<p>I tako neki kad zovu druge za igrat oni zapravo ponesu mobitel pa oni budu na mobitelu, a ti se dođeš s njim igrat.</p>
<p>Tako san ja dok još nisan imala mobitel, vani je kao bilo proljeće i ja san našla neke dvi drvene i jednu dasku veliku drvenu i ja san onda to odlučila napraviti kućice u prirodi, namještaj kao od kamenja i tako plahte od lišća.</p>
<p>Tako isto kad smo moja sestra i ja bile male, nismo baš imali mobitele, bila je rodica i tetka tu pa smo našle neke stare kutije i napravili kao mali dvorac od njih i igrali se.</p>
<p>Ja san bio jednoga čovika gleda koji se penja na planinama i on je iša sa prijateljen u Sinj i oni su našli kao neki tunel u Sinju, a nisu mogli doći do kraja zato šta je bilo premračno.</p>
<p>A negativne strane su uglavnom da neka videa koje gledamo samo da smo na toj aplikaciji il neke igrice koje su glupe.</p>
<p>Negativne strane isto ima kao da vrijeme provodiš ne znaš što ćeš i uđeš na neki profil od nekoga, recimo na Facebooku i samo pišeš hejt komentare i kako ništa ne valja, da je glup i tako.</p>
<p>Pozitivna strana virtualne šetnje i negativna stranice koje vas skenaju, kao upišete vaše podatke i piše da ćete dobit nešto besplatno, a na kraju zapravo ništa.</p>
<p>Naprimjer ja sam bio ka gleda vatrogasce i ja san tio uč u taj video i meni je nešto pisalo moraš potvrdit nešto i ja nisan to tio i ja san to odusta zato šta meni je to bilo prvi put čudno da san ja to vidio.</p>
<p>Ja mislin da to nije aplikacija nego je to ka neki čovik koji se obuka u to i on je na Instagramu i na Youtubeu i sad on svakome tako govori da ima nekih 50 zadataka da napravi, zadnji je zadatak da padne sa zgrade, a prvi je da napravi s nožem kita ovako da izbocka sebe cilog.</p>
<p>Negativna je strana zato što imaju jedni bomboni koje imaš strelicu i onda zavrtiš i oni imaju svakakav okus naprimjer ti bomboni imaju i kod nas za kupit, okus čarape i tako nekih stvari.</p>
<p>Tako ti izazovi su baš beskorisni, a to ljudi rade samo da bi dobili lajkove i oni na kraju žrtvuju sebe da bi snimili jedan obični video.</p>

<p>Ja mislin da ti ljudi koji rade te videe da im oni objave da dobiju više publike i da kao pozornost privuku jer kao nisu imali dok su bili mlađi.</p>
<p>Tako kao plavi kit, on samo to radi, on je prije bio u zatvoru i onda je se nekako izaša i onda on to radi samo zato da bi ubio neko dite, za dite dobije kao milion eura i onda zato radi.</p>
<p>On se ubio kao, ja mislin da je govorio da je skočio sa zgrade.</p>
<p>Isto ovako kako je Roko reka da su oni izašli iz zatvora, da oni to rade, oni se boje ka doći da ih oni ne prijave policiji pa oni se sakrivaju na tim aplikacijama.</p>
<p>TikTok aplikacija se tribala pritprošle godine izbrisat i triba se aplikacija plavi kit izbrisat zato šta je to samo o ubijanju i to.</p>
<p>Ima jedna aplikacija, imala je ne znan jel još ima, gdje je bila jedna lutka kroz njezine se oči doslovno moga vidit haker kako sidi u fotelji.</p>
<p>Tako se zbog TikToka jedan mali, prije četri godine, na Radošiću objesio i u Hrvatskoj je se dogodilo kao da je jedan reka jednoj obitelji daj mi email i te stvari il ću te ubit.</p>
<p>Od jedne moje prijateljice, ona je imala igricu My Talking Angela i tu je bilo kao neko je njoj posla u toj igrici kao, pošto ta Angela govori, neko je reka ti si moja lutka i ja ću te ubiti.</p>
<p>Ja jednom kad sam bio u Splitu, kad sam bio u McDonaldsa vidio sam američkog hakera, ima četri mobitel i jedan laptop, kao neki čudni laptop i četri mobitela nešto radi na njima i ima neku masku.</p>
<p>I tako ta hakerica je, ona je ja mislin prije dvi godine, zahakirala sve muške u toj igrici robox, a ja mislin da će ove ili iduće godine sve ženske zahakirat.</p>
<p>Tako je prije bilo jedna igrlica Granny gdje tu baka strašna lovi kao tebe i ubije te i onda moja prijateljica, tada je bila još mlađa i ona je to bila igrala i onda se bojala izlazit vani.</p>
<p>Ja san prije bila instalirala jednu igricu kao za uređivanje kose i ja san to instalirala i sve je bilo kao slike toga šta se tu radi i kao pozadina isto na kosu koju pereš, ja san to instalirala i to je zapravo bila Granny prikrivena u toj igrici.</p>
<p>Ja van oću reć za onu igricu Granny, čak meni jedna prijateljica pričala kad je neko igra oko misec dana il nešto tako, on se počinje svega bojat i čak tu ima nekakvu da uđe u njega kao neki đava i onda neki sedam fratara moralo zavezat i moralo molit neke molitve da taj đava izide.</p>
<p>Dobra je stvar kod TikToka samo to šta nekad dobiješ šta ti oni kao naprimjer lajkuju video ili folovaju i onda dobijaš pare i te stvari.</p>

<p>Na WhatsAppu neko mi je priča bio u kojoj je bila neka djevojčica i cijeli njen razred i svi su njoj govorili u toj grupi da je glupa ovako onako, a ona nije tila izać iz te grupe nego je samo ušla u sebe i s nikim više nije pričala i nije izlazila vani i postala loša u školi.</p>
<p>Ja mislin da TikTok nema baš neku dobru stranu jer naprimjer neki tutorijali ponekad su fejk i samo nas varaju.</p>
<p>Ja se baš sićan priče šta nam je učiteljica pričala slična ko Doris da jedna mala bila u grupi u kojoj je bia cijeli njen razred i njoj su svi govorili tako to da je glupa i te ružne stvari i ona je iz pristojnosti nije htjela izaći iz grupe i postala je loša u školi, nije s nikim razgovarala i na kraju se i zbog toga ubila.</p>
<p>Tako moja mlađa sestra od četiri godine, ona je uvijek Granny volila igrat i ona se nije nje bojala, ima više aplikacija, kao ona naprimjer granny od zlata, zombija, kao da je policajac.</p>
<p>Ona je uvijek tila kao od barbike i ona bi uvijek to prilazila i ne bi se baš bojala.</p>
<p>Ja ne volin baš TikTok, kad ja vidin da rade te gluposti meni dođe odma panika od toga.</p>
<p>Meni su jednom bili hakirali samo radi pozadine jer sam bila stavila jednu pozadinu kad je bilo ono sjećanje na Vukovar, ja san bila stavila kao vodotoranj i meni su ga bili hakirali i ja san ga tada bila izbrisala i onda san ga instalirala nakon misec dana.</p>
<p>Gotovo kao da nema interneta skoro pa svako dijete bi bilo vani zato jer se ne bi osjećalo, a i ne bi bilo djece koja su tužna zato što nikako ne bi mogli govoriti strašne stvari, neke psovke.</p>
<p>Ja mislin da bi to iskreno baš bilo dobro jer sad ova novija tehnologija, oni su kao s tim 5G cijelu planetu okružili i ima sad tu neka meta u kojoj je baš bilo rečeno da su jako ružne stvari, ne smijem ih ni izgovoriti, radili jednoj ženi koja je tu ušla u to radili su joj ružne stvari, ne smijem to ni izgovorit.</p>
<p>Meni triba Google na mobitelu zato šta ja učin malo od ratovima, naprimjer Njemačke, šta se desilo, sazna san da su oni bili ka najbolja vojska u povijesti zato šta je kao cijela država napadala njih, napadali su je Englezi, Australija, Francuska i to je to.</p>
<p>Ili kad ja nešto želim pitam mamu i nagovaran je ona ne da pa ono kaže razgovaraćemo, razgovaraćemo.</p>
<p>Na Snapchatu se slikamo i onda pošaljemo to nekome koga imamo u prijateljima i onda tako skupljamo te vatrice.</p>
<p>I onda svi misle ka napast će.</p>
<p>Minutu, sekundu, stotinku zato šta ja kad ga uzmen meni mater odma uzme il mi brat vrišti</p>

i ka reću te materi ako mi ga ne daš.
A ja jedanput bio baš ono cilo vrime na mobitelu pa kad mi se ispraznio mobitel onda uze laptop.
Ja gubin vrime tako kad se družin s prijateljini i kad san na bicikli.
Ja čak ni neman vremena za igrat te igrice i to zato što ja iden na dodatnu iz engleskog, dodatnu iz matematike, informatiku pa iman solfeggio i trening.
Ja kad san na selu ja tamo iman ka pržnu i mi sa puškama.
Mogu nam se predstaviti lažne osobe podatke neke možemo ono izlagati ono .
Ako tražimo naprimjer nešto za riješiti domaći to su kao neke informacije koje su netočne i onda mi to napišemo i onda kad dođemo u školu može nam to biti netočno.
Naprimjer evo Lovre kae da se penje na Stari grad, evo ja san se bio penja na Visoku i kad mi nešto išli zvat mater, ja, brat i ćaća i onda nismo nešto , bila je loša veza, ne možemo dobro razgovarati i tako nismo se mogli čuti dobro i onda smo se morali vratiti.
Pa igrati igrice, dopisivanje se.
Pa može se pričati s raznoraznim ljudima i ako na nekoj igrici ima vako pričanje to posluži.
Možemo kao gledati video sa nekim zavičajima, nacionalni park, park prirode.
Meni jedino ako ti je baš ono dosadno, s prijateljima se ne da ići vanka pa da ubiješ vrijeme.
Ja sam vidio kao video da mora pogoditi ko je popio votku.
Pozitivna strana baš ono , nije da sad iman neku korisnu stvar jedino šta možeš upoznati druge ljude i možeš imati ove besplatne.
Kao ja budem, naći meni samo dođe obavijest na mobitel, neka dva mi kao od jedanaest godina dođu i onda mi pišu oćeš vezu sa menom.
Ja san na starom tabletu, imala san jedan broj koji ja ni sama nisam znala bio je neko kontaktiran na njemu i kao tu su pričali dvoje ljudi, na tabletu koji sam tek kupila bio je razgovor na WhatsAppu dvoje ljudi.
Moju sestru nazvalo i pisalo je Split Dalmacija i ona skriči ajme šta ćemo sad pa i onda mi prekinuli i onda nazove mama sa njezinog mobitela i govori ajde mi se javite pa na tom telefonu, a ona skričala, plakala, bojala se šta će sad biti nepoznat broj.
I mene je Marko zva i ovaj ja san ka nisan znala opće ko je to, ja ga rekla tati i ja ga prijavila na policiji i onda smo ga, jednostavno makli prijavu kad san skužila.
Tako je mene prošli ili pritprošli tjedan, nisan sigurna, zva me neki broj, ja i brat smo bili sami kući jer je mama ošla u dućan i ovaj nas je zva priko fiksnog telefona broj neki nula četiri četiri jedan nula nula nula nula i kao mi smo naći to je nas zvalo i mi smo se mislili

ono očemo se javit i mi smo se javili i onda nan je kao nešto reklo izađite ispid zgrade, čekam vas mama mi je rekla da vas pokupim.

Kako meni mater radi u knjogovodstvu i meni stalno dolaze **ovi** pozivi iz Zagreba **i tako**, i oni meni kako se zovete **to i to** i onda uvik ispadne da me neko zove zbog matere, pogriješe broj.

Učenici su u govoru koristili se leksikaliziranim odsječcima kojima su kupovali vrijeme. Analizom rasprava izdvojena je 71 rečenica u kojima su se koristili leksikalizirani odsječci. U govoru djece 4. razreda najčešće se pojavljuje riječ „kao“ koja je izgovorena 51 put.

Može se zaključiti da učenički govor, iako je dobrim dijelom temeljen na zavičajnom, djetetu imanentnom idiomu, nije fluentan, odnosno da postoje tipične govorne pogreške koje narušavaju fluentnost. One se mogu tumačiti kao posljedica miješanja standardnog i zavičajnog idioma, pri čemu učenik griješi jer neprestano razmišlja o standardu kao poželjnome modelu i zavičajnome govoru kao lakšem odabiru. S druge strane, disfluentnosti je moguće tumačiti i kao posljedicu nedovoljne izloženosti jezičnoj djelatnosti govorenja, odnosno izostanka vježbanja govorne fluentnosti.

7.5. RASPRAVA

Iz analize rasprava može se zaključiti da su učenici 4. razreda grada Sinja, ako im nije izričito napomenuto da se izražavaju standardnim hrvatskim jezikom, radije izražavaju zavičajnim govorom. S obzirom na kategorije koje su se analizirale može se primijetiti da su se jedino u kategoriji ikavice i ijekavice učenici više koristili ijekavicom. Također je primijećena uporaba ikavice i ijekavice u istoj rečenici pa to može upućivati na učeničku svijest o važnosti izražavanja standardom, a istovremeno i na teškoću u izražavanju, što je očekivano, s obzirom na to da je riječ o učenicima razredne nastave. Svijest o važnosti izražavanja standardom potvrđuju 84 rečenice koje su izdvojene u kojima je vidljivo miješanje zavičajnog govora i standarda. Iz rezultata može se vidjeti da učenici najviše govore riječi s dočekom na -n, tzv. adrijatizme i infinitiv s nastavkom -t i -ć. Upravo te dvije

kategorije su jedne od najznačajnijih karakteristika sinjskog zavičajnog govora. Fluentan govor najviše je narušen na sintaktičkoj razini: rečenice započinju veznicima, koriste se neleksikalizirane poštapalice (hm), u procesu „kupovanja vremena“ za ispravno odabranu riječ ili izraz dulje se vokali (iii, uuu), u rečenicama se ponavljaju jezične jedinice te se koriste leksikalizirani odsječci kojima se također kupuje vrijeme (kao, pa, onaj...). S obzirom na navedeno, može se zaključiti da je prva hipoteza (H1),

Učenici se trude koristiti hrvatskim standardnim jezikom jer se nalaze u institucionaliziranoj ustanovi., djelomično potvrđena. Činjenica da su učenici miješali standardni i zavičajni idiom potvrđuje svijest učenika o važnosti uporabe hrvatskog standardnog jezika u školi. No, ta spoznaja nije pomogla da uporaba standarda dominira nad uporabom zavičajnoga govora, već upravo obratno.

Druga hipoteza (H2), *Govor učenika je fluentniji kada se koriste zavičajnim idiomom.*, nije potvrđena. Naime, i u zavičajnome govoru koji preteže u govornome izričaju učenika uočene su tipične disfluentnosti. To može ukazivati na nedovoljnu osviještenost učitelja o važnosti provedbe govornih vježbi, na općenito siromašnu jezičnu produkciju učenika, ali i na činjenicu da je riječ o učenicima razredne nastave koji su tek na počecima usvajanja komunikacijske kompetencije.

6. ZAKLJUČAK

Provedeno je istraživanje kojem je cilj istražiti koliko učenici 4. razreda grada Sinja koriste zavičajni idiom u odnosu na jezični standard i koliko se fluentno izražavaju koristeći se zavičajnim idiomom. Istraživanje je provedeno u dvjema školama u Sinju, Osnovnoj školi fra Pavla Vučkovića i Osnovnoj školi Ivana Lovrića. U istraživanju je sudjelovalo 72 učenika. Instrument koji se koristio za prikupljanje podataka je rasprava. Rasprava je pogodna za analizu govorne fluentnosti i jedan od dobrih modela poticanja komunikacijske kompetencije. Komunikacijska kompetencija je povezana s fluentnim govorom. Podrazumijeva se da komunikacijski kompetentan govori proizvodi fluentan govor. Učenici su tijekom rasprave bili aktivni, odgovarali na sva postavljena pitanja i također otvorili i nove teme. Učenicima je dana sloboda izražavanja zavičajnim govorom što je pokazalo zanimljive rezultate. Provedenim istraživanjem utvrđeno je korištenje zavičajnog govora kod učenika 4. razreda grada Sinja. To pokazuje i prva hipoteza istraživanja koja je djelomično potvrđena. Učenici u toj dobi tek počinju razvijati komunikacijsku kompetenciju u čemu im u velikoj mjeri pomaže zavičajni idiom te su mu, u odnosu na standardnu jezičnu normu, skloniji jer se njime služe svakodnevno. Zavičajni idiom je prvi jezik koji su učenici usvojili u krugu svoje obitelji i sredine u kojoj su odrastali. Uloga je svakog učitelja njegovati zavičajni idiom, ali usmjeravati učenika i dalje prema standardnom jeziku. Druga hipoteza nije potvrđena. Unatoč lakoći govornog izražavanja na zavičajnome idiomu, čine tipične pogreške koje narušavaju fluentan govor. Te pogreške u govoru mogu se pripisati različitim faktorima: nesigurnosti ili tremi pri javnome govoru, nedovoljnoj osviještenost učitelja o važnosti provedbe govornih vježbi, siromašnom vokabularu učenika, ali i činjenici da je riječ o učenicima 1. obrazovnog ciklusa koji su tek na počecima usvajanja komunikacijske kompetencije. Učenici u školi razvijaju svoje jezične sposobnosti i stječu komunikacijsku kompetenciju te ih se na taj način uključuje u društvenu komunikaciju i jezičnu praksu na hrvatskome standardnom jeziku.

Učitelj treba njegovati zavičajni idiom, ali i poticati kod djece razvoj komunikacijske kompetencije na standardnom hrvatskom jeziku. Osnovni cilj u nastavi hrvatskoga jezika je poučavanje jezičnog standarda, ali to će se najlakše postići njegovanjem zavičajnog idioma. Kao što je i rečeno, u udžbenicima se nalaze razni tekstovi, a zadaća učitelja je pronaći

književni tekst svog zavičaja i obraditi ga s učenicima. Učenici razredne nastave usmjereni su primarno na razvijanje pragmatične i sociolingvističke kompetencije, stoga učitelji trebaju imati temeljna znanja o govornoj fluentnosti kako bi prepoznali disfluentnosti i usmjeravali na njihovu korekciju.

9. LITERATURA

1. Andrijolić, A. (2016). *Diferencijalna dijagnostika poremećaja tečnosti govora*. Sveučilište u Zagrebu, Zagreb. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repositorij.erf.unizg.hr/islandora/object/erf%3A10/datastream/PDF/view>

Pristupljeno: 2. svibnja 2022.

2. Čevič, K. (2020). *Zavičajni govor i hrvatski standardni jezik u nastavi Hrvatskog jezika (kontrastivni pristup)*. Sveučilište u Zadru, Zadar. Diplomski rad. Dostupno na: <https://dabar.srce.hr/islandora/object/unizd%3A4214> Pristupljeno: 28. travnja 2022.

3. Ćurković, D. (2014). *Govor Bitelića*. Filozofski fakultet, Rijeka. Doktorska disertacija. Dostupno na: <https://www.bib.irb.hr/705585> Pristupljeno: 25. travnja 2022.

4. Danilović, M. (2011). *Sinjski govor*. Filozofski fakultet, Osijek. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repositorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A3651/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 25. travnja 2022.

5. Didić, J. (2016). *Načelo zavičajnosti u nastavi hrvatskoga jezika od prvoga do četvrtoga razreda osnovne škole*. Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Slavonski Brod. Diplomski rad. Dostupno na: <https://core.ac.uk/download/pdf/264794564.pdf> Pristupljeno: 27. travnja 2022.

6. Galić, J. (2021). *Govorna fluentnost nastavnika u osnovnoj školi*. Filozofski fakultet, Split. Diplomski rad. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffst%3A3177/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 14. lipnja 2022.

7. Golub, A.M. (2018). *Rasprava kao komunikacijska vještina u nastavi hrvatskog jezika*. Zagreb, Učiteljski fakultet. Diplomski rad. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg%3A798/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 25. travnja 2022.

8. Horga, D. (1994). Tečnost govora u elektroničkim medijima. *Govor XI*, 2, 15-22.

9. Horga, D., Požgaj Hadži, V. (2012). (Dis)fluentnost i proizvodnja govora. *Slavistična revija*, 60 (4), 621-637. Dostupno na: <https://www.proquest.com/docview/1330843476> Pristupljeno: 1. svibnja 2022.

10. Jagnjić, M. (2020). *Zavičajni govor grada Sinja*. Sveučilište u Zadru, Zadar. Diplomski rad. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unizd%3A4215> Pristupljeno: 25. travnja 2022.
11. Komar, K. (2018). *Zavičajni idiom u nastavi Hrvatskoga jezika od 1. do 4. razreda osnovne škole – primjer kajkavske ikavice*. Učiteljski fakultet, Zagreb. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg%3A598/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 28. travnja 2022.
12. Kovač, M.M. (2020). *Govorna fluentnost u stranome jeziku*. Filozofski fakultet u Splitu, Split.
13. Kovačević, M., Pavličević-Franić, D. (2003). *Komunikacijska kompetencija u višejezičnoj sredini II*. Slap, Zagreb.
14. Krtić, M. (2021). *Komunikacijske strategije i ovladavanje komunikacijskom kompetencijom kod hrvatskih učenika češkog jezika*. Sveučilište u Zagrebu, Zagreb. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg%3A4201/datastream/PDF/view> Pristupljeno: 1. svibnja 2022.
15. Lisac, J. (2008). Govori Dalmatinske Zagore kao dio novoštokavskog ikavskog dijalekta. *Croatica et Slavica Iadertina*, vol. 12., br. 4., 105-114. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/51943> Pristupljeno: 26. travnja 2022.
16. Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH (2019). *Kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije*. Zagreb. Dostupno na: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/predmetni-kurikulumi/hrvatski-jezik/741> Pristupljeno: 3. svibnja 2022.
17. Pavličević-Franić, D. (2000). Usvajanje hrvatskoga standardnoga jezika u sustavu okomite dvojezičnosti. *Napredak*. br.1. vol. 141, 75-86.
18. Pavličević-Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Alfa, Zagreb.
19. Puljak, L. (2011). Uloga zavičajnoga idioma u razvoju jezičnokomunikacijske kompetencije učenika mlađe školske dobe. *Croatian Studies Review*, 7/1, 293-305.
20. Težak, S., Babić, S. (2009). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga, Zagreb.

21. Težak, S. (1996) *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika*. Školska knjiga, Zagreb.

22. Visinko, K. (2010). *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika: pisanje*. Školska knjiga, Zagreb.

23. Vlahek, H. (2020). *Zavičajni sadržaji u razrednoj nastavi Hrvatskoga jezika (na primjeru kajkavskog narječja)*. Učiteljski fakultet, Rijeka. Diplomski rad. Dostupno na: <https://repository.ufri.uniri.hr/islandora/object/ufri%3A691/datastream/PDF/view>

Pristupljeno: 1. svibnja 2022.

SAŽETAK

U radu se ističe važnost njegovanja zavičajnoga govora, ali i to da se ne smije zanemariti usvajanje jezičnog standarda, što je jedan od temeljnih ciljeva nastave hrvatskoga jezika. Upravo učitelji imaju presudnu ulogu u tome jer učitelj treba poznavati i poštovati učenikov zavičajni idiom, a pritom ga osposobiti da se služi standardnim jezikom. Učitelji imaju važnu ulogu i u razvijanju komunikacijske kompetencije.

U radu se ispituje odnos prema zavičajnome i standardnome idiomu među učenicima 4. razreda grada Sinja te fluentnost njihova govornog izričaja.

Analizom rasprava na trima nastavnim satima hrvatskoga jezika utvrđeno je da učenici, ako im nije izričito napomenuto da se moraju izražavati na standardnom idiomu, miješaju standard i zavičajni govor. Analizom različitih jezičnih elemenata utvrđeno je da zavičajni idiom prevladava u odnosu na standardni. Miješanje zavičajnoga i standardnoga ukazuje na svijest učenika o važnosti uporabe standardnog hrvatskog jezika unutar škole. Iako u govornome izričaju učenika preteže zavičajni idiom, analizom određenih komponenata fluentnoga govora, utvrđene su brojne disfluentnosti. Ta činjenica može pomoći učiteljima da, uočavanjem učeničkih pogrešaka, kontinuirano rade na poboljšanju govorne fluentnosti učenika.

Ključne riječi: govorna fluentnost, standardni jezik, učenik, zavičajni idiom.

ABSTRACT

The paper emphasizes the importance of nurturing the native language, but also that the adoption of a language standard whose adoption is one of the fundamental goals of teaching the Croatian language should not be neglected. It is the teachers who have a crucial role to play in this, because the teacher needs to know and respect the student's native idiom, while enabling him to use standard language. Teachers also have an important role to play in developing communication competencies.

The paper examines the attitude towards the native and standard idiom among 4th grade students in the city of Sinj and the fluency of their speech.

An analysis of the discussions in three classes of the Croatian language found that students, unless explicitly told that they must express themselves in a standard idiom, mix standard and native language. The analysis of different linguistic elements established that the native idiom prevails in relation to the standard. The mixing of native and standard indicates students' awareness of the importance of using the standard Croatian language within the school. Although the vernacular of the student is dominated by the native idiom, the analysis of certain components of fluent speech has identified a number of disfluencies. This fact can help teachers to continuously work on improving students' speech fluency by noticing student mistakes.

Key words: speech fluency, standard language, student, native idiom.

PRILOZI

Prilog 1. Provedena rasprava u 4. razredu (Osnovna škola fra Pavla Vučkovića, Sinj)

RASPRAVA ZA DIPLOMSKI 1

ŠTO JE TO RASPRAVA?

- Rasprava je hm kad neko dvoje ljudi hm malo duže priča. Dvoje i više.
- Može biti i poviše ljudi u razgovoru.

IMAMO LI NEKA PRAVILA U RASPRAVI?

- Pa da kao da se ljudi ne deru, ne upadaju nekom u riječ.
- Da se hm ne tuču, hm da se ne svađaju, da ne govore ružne riječi.

ŠTO JE CILJ RASPRAVE?

- Postići neki dogovor.

KORISTITE LI SE VI INTERNETOM?

- Da.

ŠTO RADITE NA INTERNETU?

- Hm gledamo na youtubeu naprimjer hm igrice, hm nogomet, hm košarku hm.

POSTOJI LI MOŽDA JOŠ NEKA DRUŠTVENA MREŽA, OSIM YOUTUBEA, KOJU KORISTIŠ?

- Hm WhatsApp. Šaljem prijateljima poruke kad se ide negdi igrat nogomet il se vozat s biciklom.

KOJU DRUŠTVENU MREŽU JOŠ KORISTITE?

- Google, istraživam neke stvari koje me zanimaju.
- Snapchat, hm tu mogu skupljat vatrice i pričat sa prijateljima.
- Radio, tu mogu slušat pjesme.
- Netflix, tu se ili su serije ili filmovi.
- Spotify za slušanje pjesama.
- Hm na trgovini play djeca neka igraju igrice.

MISLITE LI DA MOŽETE NEŠTO NAUČITI IZ TIH DRUŠTVENIH MREŽA KOJE KORISTITE?

- Možemo naučiti hm naprimjer na Google upišemo o nečemu hm i ono nam piše svašta o tom i mi možemo čitat.
- Na Youtubeu možemo upisat nešto što je jako, što nas jako može naučiti hm naprimjer ako želimo nešto naučiti o sportu ili želimo raditi neke vježbe možemo ih vrlo brzo utipkat i možemo ih raditi.
- Možemo instalirat neke aplikacije ako želimo naučit neki drugi jezik.
- Da i neke ružne stvari. Naprimjer preko društvenih mreža naprimjer Twitter neke ružne riječi.
- Kao na TikToku da kao znamo neki ljudi šta rade i kakve izazove daju. Kao naprimjer neki izazov je bio legni na cestu taman prije nego što auto dođe i brzo se digni započni neki ples.
- To su najveće gluposti šta oni rade, naprimjer zalivaju ljude vodon, rade in podvale, rade svašta gluposti, zezaju se svašta.
- Kad na Youtubeu nešto napišeš pa psovaju i radu ružne stvari,, nauču djecu.
- I tako je jedna cura hm taj izazov napravila i legla na cestu i nije se stigla uspit dignit i prigazilo ju je bilo auto.
- Hm još se dobro može naučit pošto na Google postoji jedna asistentica i onda nju možete pitat pa vam ona da savjet.
- Preko Googlea možemo i naučit o raznim biljkama, neke zanimljivosti koje nismo znali.

PREKO ČEGA VI KORISTITE DRUŠTVENE MREŽE?

- Preko mobitela, laptopa, kompjutera, tableta.

KAKO SE VI PONAŠATE KAD STE NA INTERNETU?

- Pažljivo, mirno, opušteno hm i u miru gledati, hm gledati videe.
- Mirno i da ne ulazim u videe neke koje od onih koji pričaju ružne stvari.
- Oprezno
- Ne smimo gledati stvari koje nisu primjerene za djecu.
- Ne smijemo nekim aplikacijama recimo dat kad nam ono piše pristup fotografijama, multimedijским sadržajima i porukama, to ne smijemo dopustiti.
- Ne smimo ulaziti u nepoznate linkove.
- Ne smijemo se pretvarati kao drugi ljudi.
- Ne smijemo instalirati aplikaciju za koju hm kada idemo instalirati piše ova,ova aplikacija može bit štetna za uređaj.

JESTE SE IKADA NAŠLI U TAKVIM SITUACIJAMA?

- Meni nije bilo situacija da san uša u video, al nazva me neki nepoznati broj pa se slučajno javio i onda mi istrošilo kune.

ŠTO SI NAUČIO IZ TOGA?

- Da, da kad, da dobro pripazimo šta pišemo.
- Mene isto zva jedan broj, pošto ja nisan ima kuna na mobitelu on je meni doslovno pola sekunde svira i odma se izgasio.
- Moju ujnu je zva isto takav broj nepoznati i tio je na, i tio je na video da, da je zove, i uj, ujna je prekinula i onda je opet tako hm zvao hm on je tako nastavio, nastavio, moja ujna je prekidala i on nije mogao nikako stat, jedno pola ure je tako radio.
- Mom je djedu taj broj isti, malo drugačiji, ga zvao, ja mislin deset puta u ponoć i on je taj broj mora blokirat.

- I mene tako jednom neki broj hm zva 210 ne sićan se, hm zva ujtra u 3 i onda san se ja mora nešto dizat kad me zva.

- Mene je zva kao neki poziv iz Slovenije hm i mojoj prijateljici koja inače ovdje sjedi. Ona mi je na WhatsAppu pokazala kako je neki Englez hm slao kviz, kvizove i pita kako se zove, to mi je nedavno pokazala.

- Tako je mene bio jedanput zva neki nepoznati broj cijelo popodne iz Njemačke i onda san ja morala isključit mobitel. I svaki put kad bi blokira on bi ponovno zva.

- Jedanput je rođak dao svome prijatelju hm moj broj i onda je on slao poruku u ponoć i to je kao bila neka podvala, tako su mi rekli. Slali su deset poruka u ponoć.

- Tako jedanput kad san ja bio u školi mene hm isto neki broj zva i kad san doša kući on je stalno zvao i onda mi otkrio moj broj na WhatsAppu i slao mi je da mogu osvojiti super ponude za mobitel, al moj, moj brat je to odma blokirao, pa su me opet našli al smo uspili prijaviti broj.

- Tako se mojoj sestri pojavio neki broj, a ona nije znala ko je to i tako je par dana joj se stalno pojavljiva taj broj i onda je tata prijavio.

KOLIKO DNEVNO VREMENA PROVEDETE KORISTEĆI Internet?

- Uru vrimenta zato šta mi je tako reklo zbog naočala, dioptrija, pošto ja iman veliku dioptriju.

- Pola sata, sat.

- Tako i ja.

- Tako i ja pola sat, sat.

- Uru, uru ipo.

- Pola sata isto.

- Pet minuta.

- Jedan ipo sat pa do dva nekad ako mi mama pusti.
- Nekad sat ipo najviše.
- I meni je tako sat ipo nešto najviše, al inače mogu 30 minuta.
- Pola sata.
- Sat ili pola.
- Pola sata.
- Sat do sat ipo.
- Ja ni ne stignem, ,meni se ni ne da.

JE LI VAM DRAŽE IZAĆI VAN?

- Da, još bolje iza, izać negdi nego na mobitelu slušat neke, neke riječi i gluposti i to.
- Ja najčešće kad nisam na mobitelu igram se vanka s prijateljima, vozim s tatom biciklu ili sviram klavir.
- Tako sam bila jedanput sa prijateljicama vani i one su cijelo vrijeme gledale u mobitel.
- Ja nekad kad mi je dosadno, kad napišen domaći i ne da mi se na mobitelu onda iđen naprimjer trenirat košarku za treninge.
- Već kad neko koristi previše mobitel hm baterija mu je pred kraju i onda troši struju i to već više novca trebamo platiti umjesto da je vanka i da se druži s prijateljima.
- Ja san ovo ljeto bila na rođendanu od svoje prijateljice i njene sve su prijateljice cijelo vrijeme bile na TikToku i jedna kao jako voli nekog tu hm Tiktotokera i ona je doslovno cijelu majicu obalila.
- Jedanput kad sam ja bio na utakmici ragbija dok smo mi čekali da nama počne prva utakmica jedni su doslovno iz moje grupe snimali tiktok.
- Ka, kad je vanka hm naprimjer loše vrijeme ja hm kad ne znan šta ću uzmen malo mobitel pa se iza igram nešto s bratom.
- Ja često kada nisam na mobitelu igram košarke u dvorištu ili se igram sa svojim psom.
- Ja, ne samo što sviram klavir i sve ostalo, ja isto treniram odbojku i onda sa mamom vanka vježbam za treninge.
- Ja isto tako kad me neko zove vani ili ja njega idem se s njim igrat na nogometa ili košarke.

- Bolje se igrati na nogometu nego gledati mobitel.

SLAŽETE LI SE VI S TVRDNJOM DA JE Internet NAJBOLJI NAČIN GUBLJENJA VREMENA? SMATRATE LI DA JE TO GUBLJENJE VREMENA?

- Da, zato jer ti kad gledaš na mobitel to vrijeme odmah prođe.
- U sekund prođe.
- Zato jel znaš počet gledati u podne i onda te prijatelj zove hm misliš nakon petnaest minuta da nisi ni jedan video odgledao, a zapravo si ih odgledao deset, dvanaest.
- Ja mislim da to čak hm to je gubljenje vremena i to stvarno nije dobro al mislim hm da to nije baš jedno od najgorih. **ŠTO JE GORE?** Gore je možda provoditi vrijeme, ne znam ni ja, pušeći ili tako nešto.
- Mi tako kad gledamo videa mi ne mislimo da oni toliko dugo traju, a zapravo sva videa najčešće traju oko deset, petnaest.
- Brzo proleći.
- Recimo tako hm brzo kao prođe vrijeme, i pogledaš na sat kao počeo si u četiri i misliš da još nije prošlo pet minuta a već četiri ipa a baterija ti sa pedeset onda pala na dvadeset posto.
- Možda kad gledamo neki video, ne sviđa nam se prvih pet minuta i onda pribacimo na drugi i tako jako dugo dok ne nađemo baš ono što nam se sviđa.
- Tako kada smo na mobitelu onda puno brže prolazi vrijeme, a kada se igramo vani onda je puno bolje.
- Dosadno je to jer kad sam ja jednom pogledao na mobitel malo ,oko pola ure, onda je prošlo oko sat ili tako nešto, a kad sam bio vanka čeka sam kad će biti trening hm ovaj naprimjer kad sam izašao u šest, a trening mi je u sedam i četrdeset pet hm to, to jako hm puno sam igrao, ja ko da sam igrao samo 10 minuta.
- Tako i vani možeš biti isto vrijeme koliko i na mobitelu, a vani je puno korisnije iskorišteno.
- I možeš biti isto vrijeme na mobitelu, ali to će, to vrijeme koje si na mobitelu će ti puno brže proći nego kao kad si van, vani.

ŠTO SVE MOŽETE RADITI VANI?

- Igrati se vani na nogometu, na lovice, hm na kukale, hm vozit se biciklon hm.
- Ili možda kad nam je dosadno možemo u prirodi počistit je kad je zagađena i trenirat svirat instrument svoj ili mami pomoć napraviti ručak pa pospremit sobu.
- Otić sa psom šetat u šumu ili penjat se u neko brdo.
- Ako je vani ono baš kiša i ne možeš izać, a napravio si kao sve obaveze onda ima na mobitelu nekih kvalitetnih igrica koje te pouče nečemu, ne samo one loše.
- Kad smo naprimjer sa cijelom obitelji, a vani je jako lijepo vrijeme možemo to iskoristiti da odemo na neku planinu il u neki drugi grad pogledat neke spomenike il ić u neko kazalište, pogledat neki film.
- Crtajući, čitajući i hodanjem.
- Možeš otić još vani i trčat, družiti se sa svojim ljubimcem, davati mu jesti i tako.
- I ako je vani kiša možeš čitati knjigu umjesto biti na mobitelu.
- Čitajući, pjevajući, svirajući.
- Ja jučer kad sam se bio upisao u košarci hm ja, ja i taman kad sam tamo izaći neki je izletio bio mali, ušao je tamo hm i ja sam iša viditi šta je i on je iša gledat mobitel, hm trener opće nije vidio njega da je on oša. I tako bilo do, do kraja.
- I tako neki kad zovu druge za igrati oni zapravo ponesu mobitel pa oni budu na mobitelu, a ti se dođeš s njim igrati.

NOSITE LI VI SA SOBOM MOBITEL?

- Ja samo da znam koliko je sati i kad me mama zove kući.
- Možemo možda graditi neke, neke hm igračke od drveta i graditi hm kućice od starih paketa.
- Tako sam ja dok još nisam imala mobitel, vani je kao bilo proljeće i ja sam našla neke dvije drvene hm i jednu dasku veliku drvenu i ja sam onda to odlučila napraviti kućice u prirodi, namještaj kao od kamena i tako plahte od lišća.

- Kad je bio hm lip dan hm ja nisan zna šta ću radit i onda san ja pita tate da odemo na košarkaško igrat košarku i onda je on ošao, bilo je još nekih njegovih prijatelja koji igraju košarku i onda hm su bili neki moji iz razreda i onda smo mi svi igrali.

- Jedanput sam ja sa svojim bratom i rođakinjom, imali smo puno paleta pa smo odlučili napraviti kućicu i tu smo imali hrane i stol i jedna čak vrata od ograde.

- Tako isto kad smo moja sestra i ja bile male, nismo baš imali mobitele, bila je rodica i tetka tu pa smo našle neke stare kutije i napravili kao mali dvorac od njih i igrali se.

POZITIVNE I NEGATIVNE STRANE INTERNETA.

- Pozitivno – Hm neke strane di saznajemo nešto o našoj domovini, hm o biljkama, hm nekim parkovima hm i o nekim našim gradovima.

- Ja san bio jednoga čovika gleda koji se penja na planinama i on je iša sa, sa prijateljen u Sinj i oni su našli kao neki tunel, tunel u Sinju, a nisu mogli doći do kraja zato šta je bilo premračno. Ne znan di se taj tunel opće vodi.

- Ima pozitivnih strana kao dokumentarci, hm sportske vijesti hm o sportu hm nekakvim stvarima koje nismo znali.

- A negativne strane su uglavnom da neka, da neka videa koje gledamo samo da smo na toj aplikaciji il neke igrice koje su glupe.

- Još jedna pozitivna strana je da Google ima jednu stranicu na kojoj ti upišeš što hoćeš gledati i ono ti izbaci kad će bit na televiziji.

- Negativne strane isto ima kao da vrijeme provodiš ne znaš što ćeš i uđeš na neki, neki profil od nekoga, recimo na Facebooku i samo pišeš hejt komentare i kako ništa ne valja, da je glup i tako.

- A neg, negativne kad hm ti mama i tata hm zabrane nešto, a ti koristiš neku aplikaciju i sad ti uđeš u nju hm radiš svašta.

- Dobro je to na internetu što ti roditelji mogu stavit roditeljsku zaštitu da ti neke određene stvari ne možeš gledati i radit na internetu.

- Negativne stvari su neke aplikacije s pomoću kojih hm dobivaš neke izazove koji ti ništa ne koriste.

- Pozitivna strana hm virtualne šetnje i negativna stranice koje vas hm skenaju, kao upišete vaše podatke i piše da ćete dobit nešto besplatno, a na kraju zapravo ništa.

- Naprimjer ja sam bio ka gleda vatrogasce i ja san tio uč u taj video i meni je nešto pisalo moraš potvrdit nešto hm ja nisan to tio hm i ja san to odusta zato šta meni je to bilo prvi put čudno da san ja to vidio. Zato šta san taj video ja gleda jedno pesto puta hm meni je to reklo da ti moraš nešto potvrdit na mobitelu da ti gledaš taj video, a opće nije bio opasan samo gasiš kuću nešto to.

- Negativna strana pošto na Youtubeu ima svakakvih stvari pa može bit čak neke stvari koje ne smiju gledat djeca mlađa od 18.

- Pozitivna strana to je šta možemo da idemo na neko putovanje pa možemo prije toga istražiti o tom mjestu i gdje možemo ić.

- Negativna strana je, hm postojala je bila jedna hm aplikacija, ja mislin da se zvala plavi kit i to, to, to je zadavalo neke izazove, al ružne izazove i tako je, je jedan dječak hm instalira taj plavi kit i to ga je tiralo da radi te izazove. I ja mislin hm u jednom izazovu hm je bilo da hm nožen neki znak po ruci nacrtáš, a to je beskorisno šta će ti to uopće i onda da ubiješ nekoga iz obitelji i na kraju da ubiješ sebe.

- I taj dječak se stvarno ubio.

- Ubio je svoju obitelj i sam se ubio.

- Ja mislin da te aplikacije hm najviše ima u Americi ili Australiji.

- Ja mislin da to nije aplikacija nego je to ka neki čovik koji se obuka u to i on je na instagramu i na youtubeu i sad on svakome tako govori da ima nekih 50 zadataka da napravi, zadnji je zadatak da padne sa zgrade, a prvi je da napravi s nožem kita ovako da izbocka sebe cilog.

- Ta aplikacija šta su oni instalirali to je samoubojstvo, to neka lažna aplikacija koju je neki čovik napravio. Samoubojstvo tvoje obitelji hm i sebe.

- I negativna je strana ljudi priko youtubea pišu svakakve komentare, a to mogu čitat možda mala djeca.

- I negativna je strana to što je Dražen maloprije reka da je taj dječak došao na trening i gledao mobitel i tako djeca neka lažu roditelje.

- Pozitivna je strana recimo, ja sam radila tako ovaj projekt o Dioklecijanovoj palači, ja sam na jednoj stranici turističke zajednice grada Splita baš našla sve što mi treba za to, jednu virtualnu šetnju kroz cijelu Dioklecijanovu palaču i kroz cijeli Split.

- Jedna negativna strana hm izazovi sa tiktoka i u jednome izazovu, ja zapravo ne gledam tik tok, o tome sam čuo da je jedna djevojka polizala sve na avionu, ručke polizala na avionu.

- Ti izazovi, hm ko na avionu šta ti zadaju, to je hm glupost šta rade, to svako dira i ima puno bakterija i ona to liže i može dobiti naprimjer bolest neku.

- Ti ljudi koji su napravili te izazove očito žele napraviti budalu od ljudi.

- Negativna je strana zato što imaju jedni bomboni koje imaš strelicu i onda zavrtiš i oni imaju svakakav okus naprimjer ti bomboni imaju i kod nas sad za kupiti, okus čarape i tako nekih stvari.

- Tako ti izazovi su baš beskorisni, hm to ljudi rade samo da bi dobili lajkove hm i oni, oni, oni na kraju žrtvuju sebe da bi snimili jedan obični video.

- Ja mislin da ti ljudi koji rade te videe da im oni objave da dobiju više publike hm i da kao hm pozornost privuku jer kao nisu imali dok su bili mlađi.

- Tako kao plavi kit, on samo to radi, on je prije bio u zatvoru i onda je se nekako izašao i onda on to radi samo zato da bi ubio neko dite, za dite dobije kao milion eura i onda zato radi.

- Neki ljudi naprave ta videa i ta djeca naprave te videe samo da oni dobiju novac zbog takvih stvari.

- Preko te aplikacije plavi kit hm preko te, tu je umro jedan dječak od jednog čovjeka sa televizije, on se baš javlja često na in magazin i govorio o tome. On se ubio kao, ja mislin da je govorio da je skočio sa zgrade.

- Isto ovako kako je Roko rekao da su oni izašli iz zatvora, da oni to rade, oni se boje ka doći da ih oni ne prijave policiji pa oni se sakrivaju na tim aplikacijama.

- Ja mislin da su svi ti izazovi beskorisni jer te samo oglušuju i svu pozornost privlačiš na njih.

- Ja mislin da su tiktok izazovi besmisleni i da su jako glupi jer hm mlađi ljudi to žele isto, hm misle da će dobiti istu pažnju kao ti neki koji su započeli.

- TikTok aplikacija se trebala pritprošle godine izbrisat i treba se aplikacija plavi kit izbrisat zato šta je to samo o ubijanju i to.

- Ima, ima, ima jedna aplikacija hm imala je ne znan jel još ima, gdje je bila jedna lutka kroz njezine se oči doslovno moga vidit haker kako sidi u fotelji.

- A uostalom šta, šta tim tiktok, tiktokerima znače ti foloveri u životu

- Čak je jedan uključio da ide uživo na TikToku i reka ako mu donira nešto ne znan sad šta reka da će skočit s balkona.

- TikTok je se treba ukinit zato šta jedna djevojčica iz Italije, bio je taj izazov i ona je se objesila, i kad su joj roditelji otišli na posao jer su oni njoj bili zabranili TikTok da gleda.

- Tako se zbog TikToka jedan mali, prije četri godine, na Radošiću oooobjesio i u Hrvatskoj je se dogodilo kao da je jedan reka hm jednoj hm obitelji daj mi email i te stvari il ću te ubit. Ona je rekla da neće i ništa i onda je u ponoć i nešto se dogodilo i onda je ubio.

- Od jedne moje prijateljice, ona je imala igricu My Talking Angela i tu je bilo kao neko je njoj posla u toj igrici kao, pošto ta Angela govori, neko je reka ti si moja lutka i ja ću te ubiti.

- Moj je ćaća bio hm prije četri godine, šta je sad bio reka Roko, hm vatrogasci su gori išli hm vidit koji je taj mali i ja se toga sićan baš kad su oni govorili od toga maloga koji se objesio gori na Radošiću.

- Ima čak jedna hakerica koja te zafrenda pa te hakira pa te ubije.

- Pozitivna strana je da su te neke igrice i te neke aplikacije mogu uk, ukinuti i tako se taj plavi kit ukinuo i nije više, davno se to ukinulo i nije više to bilo. Hm My Talking Angela je hm ima takva My Talking Angela šta, šta nema hakera, a hakeri su izmislili tu neku My Talking Angela 2 šta u očima njenim ima haker i on te gleda dok ti to igraš.

- Ja jednom kad sam bio u Splitu, kad sam bio u McDonaldsa vidio sam američkog hakera, ima četri mobitel i jedan laptop, kao neki čudni laptop i četri mobitela nešto radi na njima i ima neku masku.

- Ovo zapravo šta je Ante reka, to se ispostavilo da na kraju ona nije hakerica, nego je ona glumica neke hakerice koja je stvarno to zapravo i ta hakerica prava ona je u nekoj igrici sve svoje dečke bivše hakirala i u pravom ih je životu ubila.

- I tako ta hakerica je, hm ona je hm ja mislin prije dvi godine, zahakirala sve muške u toj igrici robox, a ja mislin da će ove ili iduće godine sve ženske zahakirat.

- Tako je prije bilo jedna igrica Granny gdje tu baka strašna lovi kao tebe i ubije te i onda moja prijateljica, tada je bila još mlađa, i ona je to bila igrala i onda se bojala izlaziti vani.

- Ja san prije bila instalirala jednu igricu kao za uređivanje kose, i ja san to instalirala i sve je bilo kao slike toga šta se tu radi i kao pozadina isto na kosu koju pereš, ja san to instalirala i to je zapravo bila granny prikrivena u toj igrici.

- Hm ja van oću reć za onu igricu granny, hm čak meni jedna prijateljica pričala kad je neko igra oko misec dana aaa il nešto tako, on se počinje svega bojat i čak tu ima nekakvu hm da uđe u njega kao neki đava i onda neki sedam fratara moralo zavezat i moralo molit neke molitve da taj đava iziđe.

-

SMATRATE LI DA TIK TOK IMA NEKE POZITIVNE STRANE?

- Hm ovaj, ovi dobra je stvar kod tik toka samo to šta nekad dobiješ šta ti oni kao naprimjer lajkuju video ili folovaju i onda dobijaš pare i te stvari.

- Na Whatsappu neko mi je priča bio u kojoj je bila neka djevojčica i cijeli njen razred i svi su njoj govorili u toj grupi da je glupa ovako onako, a ona nije tila izać iz te grupe nego je samo ušla u sebe i s nikim više nije pričala i nije izlazila vani i postala loša u školi.

- Ja mislin da Tik tok nema baš neku dobru stranu jer naprimjer neki hm tutorijali ponekad su fejk hm i samo nas varaju.

- Ja se baš sićan priče šta nam je učiteljica pričala slična ko Doris da jedna mala bila u grupi u kojoj je bila cijeli njen razred i njoj su svi govorili tako to da je glupa i te ružne stvari hm i ona je iz pristojnosti nije htjela izaći iz grupe i postala je loša u školi, nije s nikim razgovarala i na kraju se i zbog toga ubila.

- Tako moja mlađa sestra od četiri godine, ona je uvijek granny volila igrati i ona se nije nje bojala, ima više aplikacija, kao ona naprimjer granny od zlata, zombija, kao da je policajac. Ona je uvijek tila kao od babrike i ona bi uvijek to prilazila i ne bi se baš bojala.

- Ja mislin da Tiktok ima jednu jedinu dobru stvar i to da mož naučit neki ples.

TKO OD VAS IMA TIK TOK?

- Tiktok je ta aplikacija je bezveze, ona se tribala skinit zato šta se rade te gluposti neke, rade se podvale, svašta se radi. Ja ne volin baš tik tok, kad ja vidin da rade te gluposti meni dođe odma panika od toga.

- Ja san ga bila imala i onda mi je bilo jutros došlo previše objava kako nisam ulazila baš često i onda sam ga bila izbrisala.

- Meni su jednom bili hakirali samo radi pozadine jer sam bila stavila jednu pozadinu kad je bilo ono sjećanje na Vukovar, ja san bila stavila kao vodotoranj i meni su ga bili hakirali i ja san ga tada bila izbrisala i onda san ga instralirala nakon misec dana.

MOŽETE LI ZAMISLITI ŽIVOT BEZ INTERNETA, DRUŠTVENIH MREŽA?

- Život bi bio bolji.

- Naprimjer u prirodi hm šetat, šetat psa, igrat se vanka nego hm provodit puno na mobitelu.

- Bez interneta bi vani provodili više vremena s obitelji i prijateljima, više bi komunicirali.

- Gotovo kao da nema interneta, skoro pa svako dijete bi bilo vani zato jer se ne bi osjećalo a i ne bi bilo djece koja su tužna zato što nikako ne bi mogli govoriti strašne stvari, neke psovke.

- Hm nekad mobitel i u nekom slučaju zna i biti i dobar kad naprimjer trebaš nazvati odrasle za nešto, a sad da ne bi bilo mobitela ne bi se baš djeca i odrasli mogli čut, naprimjer djeca bi se negdi izgubila ili nešto, a ovako bi djeca mogla nazvati roditelje.

- Ja mislin da bi to, iskreno baš bilo dobro jer sad ova novija tehnologija, oni su kao s tim 5G cijelu planetu okružili i ima sad tu neka meta u kojoj je baš bilo rečeno da su jako ružne stvari, ne smijem ih ni izgovoriti, radili jednoj ženi koja je tu ušla u to radili su joj ružne stvari, ne smijem to ni izgovorit.

- Ja mislim hm da bi život bez interneta bio hm dobar, al opet ne bi zna neke informacije koje možda danas znamo.

- Tako moja prabaka koja je bila samo četiri razreda škole, ona imala sve petice zato jer nije bio Internet, nisu hm provodili vrijeme na mobitelu, oni više učili i to.

- Ja bi sad volio da nema baš interneta hm zato šta bi ja uvik sluša s obitelji na radio, bolje slušat na radio nego na mobitelu jer moš oštetit oči i to.

- Uostalom, većinu informacija imamo i u enciklopedijama.

- Život bez interneta bi sigurno bio bolji zato jer bi svi više se družili i više bi boravili u prirodi i umjesto da bi neko imao televiziju ili mobitel, on bi imao možda neku životinju i tako.

- Ja mislin život bez interneta bio dobar zato šta san čula da će ti znanstvenici i napraviti u u budućnosti, da će roboti zamijeniti ljude.

- Ja bi rađe sluša na radiju, nego buljio u ekran dva sata.

ZNATE LI DA POSTOJI I OVISNOST O INTERNETU? KOJI NAM ZNAKOVI UPUĆUJU NA TO?

- Da, kad si stalno i po noći, od ponoći do ujutro skroz na mobitelu, a čula san da imaju baš te ustanove koje te liječe od ovisnosti.

- Da si možda uvijek na mobitelu dok ručaš, dok pišeš domaći, i da sve svoje slobodno vrijeme provodiš na mobitelu.

- Naprimjer ja kad sam bio gleda u 9 sati mobitel, ja san bio zaspao i ja san mislio, bilo 11 sati, ali nije bilo, ja kad san pogleda na mobitel bilo je 5 ujutro.

- Ja mislin da je ovisnost kada te deset prijatelja zove oćeš vanka a ti uporno govoriš neću, a sve to vrijeme dok se oni igraju ti gledaš na mobitel.

- I kad ne bi bilo interneta možda se ne bi događalo zbog svih izazova ubojstva.

- Ja mislin da je ovisnost kad, kada neki ljudi previše hm provode na mobitelu vremena, ne rade ništa nego samo sjede i tipkaju taj mobitel i ond, onda kad im se oduzme mobitel onda oni viču, deru se da bi samo vratili mobitel u ruke hm i nekad nekim skroz ovisnim ljudima počne izlaziti pjena iz usta i počnu se trest i kad im hm vratiš mobitel onda sve dobro.

- Naprimjer zovu te prijatelji, ideš vanka, oćeš igrat na nogometa, i ti si sad napravio domaći i gledaš na mobitel i onda kad se bliži noć onda ti bude malo krivo zašto nisi izaša vanka s prijateljima.

SMATRATE LI DA SE TA OVISNOST NA INTERNETU ODRAŽAVA I NA USPJEH U ŠKOLI? KAKO?

- Ja mislin da to utječe na učenje učenika, ako hm recimo oni su na mobitelu i zaborave napisat domaći i tako iz dana u dan i ne uče ništa i loši su jako u školi.

- Naprimjer neka djeca su bila jako dobra u školi, a nekad dobiju mobitel i onda ne pišu domaći, jako smanje tu ocjenu i nisu više dobri kao osoba i stalno govore neke ružne stvari.

- Mobitel čak ne treba utjecat na to šta djeca ne uče sama, neka djeca i ne žele učiti. Ima čak nekih hm stvari kad djeca su čak previše vanka i ne žele učiti.

- Hm ja mislim za igrice na mobitelu i igrice na internetu, da dijete počne baš bit dobro u školi i dobija dobre ocjene i onda zaigra ne znan po dvi tri ure i onda dan kasnije bude ispitivanje i ne dobije dobru ocjenu.

- Naprimjer ako ti sad dobiješ tablet u razredu, ne znači to da ti je tablet za igrice nego o povijesti, o ratu nešto, o biljkama da istražiš nešto i drugim stvarima.

KAKO Internet UTJEČE NA VAS, POZITIVNO ILI NEGATIVNO?

- Pozitivno, nisan opterećena lošim stvarima koje se događaju na mobitelu jer ih opće ne otvaram.

- Pozitivno zato šta ja na google pretraživam samo šta mi je potrebno.

- Pozitivno zato što ja na youtubeu nađem samo ono nešto šta mi treba za školu ili nešto, hm ne ulazim u one psovke šta govore.

- Meni je pozitivno, jer ja sad ne moran recimo mamu svaki put zovnit kad treba nešto za školu il kad učiteljica pošalje neke sadržaje zanimljive da mi to pogledamo, pa to meni samo mama proslijedi.

Hm na mene utječe pozitivno, isto kod sviju drugih, isto gledam ta dobra videa šta mi mogu pomagat u životu kako ćeš se odnosit u životu, prema prijateljima.

- Pozitivno jer hm često pretražujem stvari preko google koje mi trebaju i nešto želim gledati.

- Hm meni pozitivno zato šta na google tražim stvari koje su mi potrebne za projekt, il na youtubeu hm zapravo to mi i nije tolko draga, više sam na googleu jer gledam ovako više o životinjama il za školu o nekim vježbama.

- Meni triba google na mobitelu zato šta ja učin malo od ratovima, naprimjer Njemačke, šta se desilo, sazna san da su oni bili ka najbolja vojska u povijesti zato šta je kao cijela država napadala njih, napadali su je hm Englezi, Australija, Francuska hm i to je to. Hm i ja to gledan na netflixu i prezanimljivo je.

- Na mene utječe pozitivno pošto ja ne radim ništa loše na internetu i ne ulazin u neke nepoznate linkove.

Prilog 2. Rasprava u 4. razredu (Osnovna škola Ivana Lovrića, Sinj)

RASPRAVA ZA DIPLOMSKI 2

UTJECAJ INTERNETA – DRUŠTVENE MREŽE

ZNATE LI VI ŠTO JE TO RASPRAVA?

Kad raspravljaš s nekin, hm ovaj želi nešto jedno, ovaj želi drugo. Ili, ili kad ja nešto želim pitam mamu i ovaj nagovaran je ona ne da pa ono kaže razgovaraćemo, razgovaraćemo.

I ŠTO NA KRAJU BUDE?

Pa nekad ja dobijen, nekad mater ne da, al na kraju nekad ja.

IMA LI NETKO DRUGI NEKU DEFINICIJU?

Kad neki ljudi koji imaju drugo mišljenje raspravljaaju.

Kad se, kad neka grupa ljudi želi nešto, a druga grupa ljudi želi nešto drugo onda se oni stavu u grupe i glasaju šta.

ZNATE LI NEKA PRAVILA U RASPRAVI?

Nema vrijeđanja.

Nema psovanja.

Nema upadanja u riječ.

Nema varanja, nagovaranja, potkupljivanja. Ako ti nekome platiš hm da ovaj kaže ja želin isto ovo i naprimjer glasanje, potkupljuješ nekoga da glasa za tebe.

Ne lagat.

KORISTITE LI SE VI INTERNETOM?

Da. Non stop.

ŠTO GLEDATE/RADITE NA INTERNETU?

Dopisujemo se sa prijateljima, gledamo društvene mreže.

KOJE DRUŠTVENE MREŽE?

TikTok, YouTube, Instagram, Google, Facebook, Snapchat.

Hm igramo igrice, hm ima i Google, istražujemo.

Igranje online igrice sa prijateljima.

ŠTO RADITE NA TIKTOKU?

Tu gledamo neka videa.

ŠTO RADITE NA SNAPCHATU?

Slikamo se, skuplja se vatrice i tako.

Na snapchatu se slikamo i onda pošaljemo to nekome koga imamo u prijateljima i onda tako skupljamo te vatrice.

ŠTO RADITE NA YOUTUBEU?

Možemo gledat Youtubere neke šta snimaju.

ŠTO VI OSTALI, KORISTITE LI NEKU DRUŠTVENU MREŽU?

Ja Tiktok.

Ne koristim društvene mreže.

Ona cili dan na WhatsAppu

Pitajte njega šta radi na Tiktoku. On se snima, ima tisuću ipo followera.

ŠTO SNIMAŠ?

A videe neke. **O ČEMU?** Pa o ničemu. Kad nađen pismu pa sniman.

ŠTO RADITE NA INSTAGRAMU?

Gledamo neke slike i videe.

Ja iman Facebook. Ne koristin.

Ja san instalira, i tu igraš jednu igricu hm sa prijateljima.

Ja neman Facebook, al san prijavljena na tatu pa nekad uđen.

ŠTO PREKO GOOGLEA RADITE?

Istražujemo, isto možemo upisat nešto o videoklipu u Google pa istražujemo.
Gledamo novosti.

Otvorit e-dnevik.

MISLITE LI DA MOŽETE NEŠTO NAUČITI IZ SADRŽAJA KOJI GLEDATE?

Možemo naučit kako se priča na nekom drugom jeziku.

Možemo na Google upisat neke stvari i onda učit kako se životinje hrane, o prirodi.

Možemo engleski naučit. Priko nekih igrica engleski.

Najvažnije možemo se zabavit.

MOŽETE LI NEŠTO KORISNO NAUČITI?

Možemo naučit kako se nešto radi, naprimjer na Youtubeu možemo hm vidjet neka hm videa... ima jedan moj brat baš video i gleda je jedan video kako ovi negdi tamo u Africi, ne znan di, kopaje zemlju i onda rade kućice., tobogane.

TKO JOŠ SMATRA DA MOŽE NEŠTO NAUČITI?

Možemo svašta naučiti hm i istraživati. Šta got upišemo to nam sve, naprimjer koliko neki grad ima stanovnika.

Može tamo bit i lažnih informacija. **KAKVIH LAŽNIH INFORMACIJA?** Pa naprimjer odluči, hm neko napiše da će ovaj Biden napast sada Rusiju, hm on neće i onda je to lažna informacija. I onda svi misle ka napast će.

PREKO ČEGA VI KORISTITE Internet?

Priko mobitela.

IMA LI SVATKO OD VAS SVOJ MOBITEL?

Da. Ja dobio dva.

KORISTITE LI LAPTOP, RAČUNALO?

Da.

Jel vi znate moju mater? Ona meni ne da Playstation. Nema razloga, on sve petice, nije jedan, četiri dobije njemu ne da.

KAKO SE VI PONAŠATE NA INTERNETU?

Odgovorno.

Ja san, ja san bio ovoj Ines hakira televiziju.**JE LI TO ODGOVORNO PONAŠANJE?** Ne. Je, ako, ako ona želi nešto preko te televizije napraviti zločesto. **ŠTO MOŽE ZLOČESTO NAPRAVITI?** Pa naprimjer ako želi nekome uč u podatke, nešto, ne znan.

OSTALI, KAKO SE PONAŠATE NA INTERNETU?

Primjereno.

Ima tamo kad ukucavamo svoje podatke.

Privatno.

Ne smijemo davati podatke osobama koje ne poznajemo.

Roditelju trebaju paziti što djeca rade na računalu.

Meni mater naaaaa ovome mobitelu stavila, hm kako se zove, family link.

Učiteljice meni se mobitel zaključava u 7 navečer i otljučava u 7 ujutro.

JESTE SE IKADA NEODGOVORNO PONAŠALI NA INTERNETU?

Ne.

Ja, ja kad san, hm jedan dan san bio cili dan na mobitelu i playstationu, a nisan razmišlja za pasa.

Mene jednom TikTok hakira. **ZAŠTO?** Ja san instalirala i samo se prijavila i odma drugi dan me hakira.

Hakiran neke ljude koji se naprimjer bave mojim prijateljima accountom.

Ja san slučajno Markoviću ubacio virus u mobitel.

Ja san sam sebi ubacio virus.

KOLIKO VREMENA DNEVNO KORISTITE Internet?

Cili dan.

Četri ipo sata. Cili dan. Dva sata. Cijeli dan.

Hm minutu, sekundu, stotinku zato šta ja kad ga uzmen meni mater odma uzme il mi brat vrišti i ka reću te materi ako mi ga ne daš.

Četri sata. Četri. Dva sata. Cili dan. Tri do osan. Pa tri do četiri a kad je kiša pet do šest.

Tri do pet. Četri, četiri ipo. Tri. Dva sata. Od nula do dvajsčetri.

A ja jedanput bio baš ono cilo vrime na mobitelu pa kad mi se ispraznio mobitel onda uze laptop. Hm oko pet, šest sati.

Nekad buden sat, ali rijetko kad. Kad mater meni priča sa susjedon onda ja.

RECITE MI JE LI TO VAŠ OMILJENI NAČIN GUBLJENJA VREMENA?

Ne, zato što to nije gubljenje vremena.

Hm ja gubin vrime tako kad se družin s prijateljnin i kad san na bicikli.

Ja gubin vrime na pasu eto.

Ja čak ni neman vremena za igrat te igrice i to zato što ja iden na dodatnu iz engleskog, dodatnu iz matematike, informatiku hm pa iman solfeggio i trening.

SMATRATE LI DA JE TO KVALITETNO ISKORIŠTENO VRIJEME?

Ne. **KAKO BISTE DRUGAČIJE MOGLI PROVESTI VRIJEME?**

Izlaskon u prirodu. Učenjem. Igranjem s prijateljima.

Čitanjem.

Ja iman pikado.

Hm i možda nekih četrest pet minuta san s mačkom.

Ja kad san na selu ja tamo iman ka pržnu i mi sa puškama.

NAVEDITE MI POZITIVNE STRANE INTERNETA.

Možemo nešto hm naučit. Možemo se zabaviti.

Saznati nešto. **ŠTO?** Koliko neki grad ima stanovnika.

Lektiru, kako nać hm nešto na internetu.

Kratki sadržaj.

Možemo i naučit naprimjer ako se pokvari mobitel kako popraviti.

Kako očistiti playstation.

RECITE MI NEKE NEGATIVNE STRANE INTERNETA.

Virus.

Možemo hm imat slab vid ako puno gledamo.

Mogu nam se predstaviti lažne osobe hm podatke neke možemo ono izlagati ono.

Možemo postati ovisni.

Gubljenje vremena.

Možemo zaboraviti učenje.

Ako tražimo naprimjer nešto za riješit domaći hm to su kao neke informacije hm koje su netočne i onda mi to napišemo i onda kad dođemo u školu može nam to bit netočno.

Hm naprimjer evo Lovre kae da se penje na Stari grad, evo ja san se bio penja na Visoku hm i kad mi nešto išli zvat mater, ja, brat i ćaća i onda nismo nešto, bila je loša veza, ne možemo dobro razgovarat i tako nismo se mogli čut dobro i onda smo se morali vratit.

Ja, Lovre i još jedan moj rođak mi smo s biciklon išli do na, na, na Stari grad i tamo di se dođe do mostića smo ostavili bicikle i onda nanoge išli.

"DRUŠTVENE MREŽE MOGU LOŠE UTJECATI NA DJECU, A MOGU I DOBRO". SLAŽETE LI SE VI S OVOM TVRDNJOM?

Da. **ZAŠTO?** Možemo postat ovisni i slabije vidit. Pa dobro utječu, hm možemo naprimjer možemo nekoga nazvat i provjerit di je on, šta radi i tako.

Loše zato što postajemo ovisni i ne idemo van, a dobro utječu tako što možda možemo i nešto naučiti.

SPOMENULI STE TIK TOK, KAKO ON UTJEČE?

Loše. Užas.

Dobro. Zato što smanjuje stres i brzo prolazi vreme.

Šta te briga šta je neko objavio neki video.

Loše utječu jer da bi ti uša u taj Tik tok moraš dat te neke osobne podatke.

Pa ja mislin da loše utječe hm zato šta svašta ljudi rade na društvenim mrežama i mogu vidit tvoju lokaciju i broj mobitela.

TKO SMATRA DA DOBRO UTJEČE I ZAŠTO?

Zato jer hm moš naučit puno jezika.

Zanimljivo.

Meni izbacuju neki podatci di otkrivan o životinjama, zemljama, povijesti.

Može nas nasmijati.

Možemo izać iz depresije. Evo naprimjer nikidan san vidio jedan video na TikToku ja san toliko se smija, ja se nisam mogla pristat smijat neki 45 minuta.

KAKO INSTAGRAM UTJEČE?

Dobro. **ZAŠTO?** Zato jer možeš hm upoznat puno ljudi. To je dobro. Upoznaješ svaki dan nove ljude i stječeš nove prijatelje.

Na jedan način je dobro jer moja mater može vidit kad je naprimjer karneval il kad se neka priredba održava il nešto tako.

Tamo izbacuju tako glupi videi.

Hm tako izbacuju neki neprimjereni videi.

MOŽETE LI VI ZAMISLITI ŽIVOT BEZ DRUŠTVENIH MREŽA?

Meni mater ne daa TikTok, ne daa laptop, ne da playstation, ne da mi da iden leć poslje osan.

Meni mater ne da instagram, ali mi je dala da iman preko njezinog zato jer ona može kontrolirat i ne da mi da nikog pratin na instagramu kao.

Ja mogu zamislit zato šta bi svi više bili vanka i više se družili i više bi bili na zraku.

Ne mogu zamislit, dosadno bi bilo.

Mi opće ne bi znali da postoji internet da ga ne bi bilo.

Više se družimo s ljudima.

Ja, ja mogu zamislit zato šta kod moje babe ima mobitel, ne znaju kako izać iz aplikacije.

Zato šta ja kad dođen na selo moj rođak stalno kad ja dođen on krene igrat igrice.

Bilo bi bolje zato što se ne bi vrijeđali.

Ne bi bilo bolje jel ne bi imali onda online školu.

VJERUJETE LI VI DA POSTOJI I OVISNOST O INTERNETU?

Da. **KOJI ZNAKOVI UPUĆUJU NA TO?**

Da se ne skidaš s mobitela. Da ne učiš.

Po, pogoršaju ti se ocjene.

Zanemariš školske obaveze, prijatelje, hm jelo.

Evo ovakav van je moj dan. Ja van se ovako ujutro se dignen, hm marendan, hm iden malo, stanem, pogledan malo TikTok, iden igrat pola sata hm na laptop, ručan, hm oden oko dva kod prijatelja Fabijana i vratin se oko pet ipo, odmorin, večeran.

Ja se dignen, presvučen se, onda malo sviran frulu, malo čitan knjigu, ručan, izađen vanka, ako ostane vremena za mobitel jer je mater na balkonu i onda...

SLAŽETE LI SE S TVRDNJOM DA DRUŠTVENE MREŽE POMAŽU PRI UČENJU?

Da/Ne.

Zato što imaju neki kvizovi o tome što si naučio.

Ne ako previše visimo i gledamo na internetu, a da zato šta imamo kvizove neke hm i pitanja neka pa imaju neke igrice sa riječima i tako.

Zato šta možemo skidat kratki sadržaj iz lektire.

Hm zato šta ti mogu poslat školski i domaći.

Napišeš bilo šta i to će ti izbacit, može pokazat kako napraviti.

KAKO DRUŠTVENE MREŽE UTJEČU NA VAS?

Dobro, zato jer naučin svašta, jezike, poznate ljude...

Pa kako kad.

Pa zato jer hm nekad mog, mogu mi i pomoć, hm nekad me mogu i prevarit.

Prilog 3. Rasprava u 4. razredu (Osnovna škola fra Pavla Vučkovića, Sinj)

RASPRAVA ZA DIPLOMSKI 3

ŠTO JE TO RASPRAVA?

Kada dvoje ili više ljudi raspravlja o jednoj temi.

POSTOJE LI NEKA PRAVILA U RASPRAVI?

Kad jedan priča drugi šuti.

Dižemo ruku, svačije se mišljenje mora poštivati.

KOJI NAM JE CILJ RASPRAVE?

Da kažemo svoje mišljenje.

Da dođemo do zaključka.

KORISTITE LI SE VI INTERNETOM?

Da.

ŠTO GLEDATE/RADITE NA INTERNETU?

Ja većinom igram igrice i gledam Youtube.

Hm pa igram igrice, dopisivan se.

Igram igrice.

YouTube.

IMA LI NEKA DRUGA DRUŠTVENA MREŽA KOJU KORISTITE?

WhatsApp. Snapchat. TikTok.

ŠTO RADITE NA SNAPCHATU?

Hm šalješ slike i skupljaš vatrice.

A NA TIKTOKU?

Gledaš videa.

Skupljaš folovere.

IMA LI JOŠ NEKA DRUŠTVENA MREŽA KOJU NISTE SPOMENILI?

Viber. Skype.

ŠTO GLEDATE NA YOUTUBEU?

Većinom igrice.

Videa. Ima hm i nešto korisno, i igrice, i nešto pametno.

MISLITE LI DA MOŽETE NEŠTO NAUČITI IZ SADRŽAJA KOJE GLEDATE PREKO INTERNETA?

Možemo naučiti nešto više o nekom nacionalnom parku ili mjestu.

Ja puno gledan o svemiru.

Možemo naučiti nešto svirati.

KAKO SE VI PONAŠATE KADA STE NA INTERNETU?

Hm pristojno i književno pišemo i govorimo, i ne pišem velikim slovima. Zato šta to znači vikanje. Hm pristojno.

KAKO BISTE SE TREBALI PONAŠATI?

Pristojno i ne bi trebali pokazivati svoje lice i ne bi se trebali dopisivati s nepoznatim osobama.

Ne objavljivati svoje podatke.

Ne ulazimo na nepoznate stranice.

KOLIKO VREMENA DNEVNO PROVODITE KORISTEĆI INTERNET?

Paaa sat, sat ipo.

Dva, tri sata.

Tri sata.

Oko petnest minuta.

Hm sat ili sat ipo.

Hm isto.

Do dva sata najviše.

Dva, tri sata.

Sat ipo.

Tri, četiri sata.

KAKO PROVODITE SVOJE VRIJEME?

Ja često idem vani sa prijateljima i vozim biciklu.

Isto tako vozim biciklu.

Vozim električni romobil.

Ja i prijatelj pričamo, idemo vanka, al se ne igramo. Većinom pričamo, samo šćemo i pričamo.

JE LI INTERNET VAŠ OMILJENI NAČIN GUBLJENJA VREMENA? SMATRATE LI DA JE VRIJEME NA INTERNETU GUBLJENJE VREMENA ILI?

Zato jer ako, ako gledamo Internet umisto toga smo mogli naprimjer ić šetat u prirodu, družiti se sa prijateljom umisto da gledamo.

Sve što napravu u tim igricama je beskorisno u stvarnome životu.

Ja mislin da Internet mož, može bit koristan zato šta se može i na njemu nešto naučit.

Ja se ne slažen jer možeš igranjem igrica zaraditi novac, s tin se stvarno ljudi bave i s tin zarađivaju puno novca.

Zapravo to je ko i svaki posa.

Ima i posa u kojeme radiš igrice i tako isto zarađivaš.

Znači šta je manje popularna igrice, dobivaš manje para, šta je više popularna dobijaš više.

Moš živit život.

MOŽETE LI IŠTA NAUČITI IZ TIH IGRICA, ŠTO IGRATE?

Fortnite. Sakrivaš se od oluje.

SMATRATE LI DA JE TO KVALITETNO ISKORIŠTENO VRIJEME?

Da, zabaviš se.

Ovaj pola pola ja bi reka.

Kako kad.

KAKO MOŽETE DRUGAČIJE PROVESTI VRIJEME?

Igrat se.

Ići na izlete.

Bavit se sporton ili se igrat sa mlađin braton.

Ići u šetnju ili u park.

Igrat se sa životinjama ili očistit bicikl, pomoći baki.

Družiti se sa obitelji.

Družiti se sa prijateljima.

Ja nekad za vikende hm na jahanje.

BAVITE LI SE SPORTOM? KOJIM?

Nogomet. Judo. Rukomet. Mažoretkinje. Košarka. Ja se ne bavim sporton, ja sviran.

Karate. Gimnastika.

NAVEDITE MI NEKE POZITIVNE STRANE DRUŠTVENIH MREŽA.

WhatsApp – jer se možemo dopisivati i čut se sa prijateljima. Možemo se čut s onima koji su nam daleko da ne možemo pričat s njima. Ako ne znamo domaći možemo pitat nekoga.

Google - možemo nać za plakat recimo nešto. Imaš negdi oko devedest posto podataka na svitu.

Discord – pa može se pričat s raznoraznim ljudima i ako na nekoj igrici ima vako pričanje to posluži.

Youtube - možeš hm možeš hm naučiti hm kako nešto na, napraviti hm na nečemu. Može se i zabavit i naučit nešto, evo ja i on učimo pisme priko interneta za svirat na klaviru. Hm Možemo kao gledat video sa nekim zavičajima, nacinalni park, park prirode.

TikTok – nema pozitivnu stranu. Samo gluposti. **ZAŠTO?** Tu se nema ništa naučit. Ljudi snimaju videe i to je to. Dobro aj jedino moreš naučit plesat, moš naučit ples. Hm meni jedino ako ti je baš ono dosadno, s prijateljima se ne da ić vanka pa da ubiješ vrime.

NEGATIVNE STRANE DRUŠTVENIH MREŽA.

TikTok – snimaju se gluposti. Loše ti je za oči i za, i za tijelo, ne krećeš se. Jedino TikTok ima hm nešto malo zanimljivosti zato šta ako ti prijatelj ima i ti imaš TikTok možete se dopisivat. Hm na nekim kanalima neki ljudi dobivaju neke komentare koji nisu dobri.

ŠTO MISLITE O VRIJEĐANJU U KOMENTARIMA?

Nije lijepo.

JESTE UPOZNATI S IZAZOVIMA NA TIKTOKU?

Da. Vidio sam, al nikad nisan ni radio nit mi je palo na pamet.

Valjda je cilj da moraš bit isprid pješačkog i kad bude zeleno da iskočiš isprid auta.

Opasno i glupo.

Vidio san još jedan kako žena radi challenge di pije dvajstpet tableta.

Naprimjer neki kaže da se jedna žena ubije, ona to učini.

Ja sam vidio kao video di mora pogodit ko je popio votku.

Ima jedan izazov gdje imaju četri čaše i u tri od te čaše je voda, a u jednoj je votka. Onda svako pije po jednu čašu i moraš pogodit.

To me podsjetilo, ja i prija bile kod njene bake i njezina baka nam je donila neke čokoladice i ona nije znala da je unutra alkohol i onda smo mi to poile.

JESTE VI GLEDALI TE IZAZOVE?

Da/Ne.

Ja san vidio al nisan i radio.

TKO IMA TIKTOK?

Ja san izbrisa prošle godine u drugon misecu.

Ja san izbrisa, osta mi je profil.

Ja iman jedan profil, koji kad san prominio mobitel on i dalje stoji.

KORISTI LI NETKO OD VAS INSTAGRAM?

Ne. Da. **KOJE SU POZITIVNE STRANE INSTAGRAMA?**

Možeš zapratiti poznate ličnosti. Ja gledan crtani.

POZITIVNE STRANE SNAPCHATA.

Pozitivna strana baš ono, nije da sad iman neku korisnu stvar jedino šta možeš upoznat druge ljude i možeš imat ove besplatne.

Znači na Snapchatu ako imaš prijatelje, ako imaš prijatelje on može vidit di si ti i ti, i ti možeš vidit di je on.

Možeš hm ugazit naprimjer da niko ne vidi di si ti.

NEGATIVNE STRANE DRUŠTVENIH MREŽA.

Naprimjer možeš dodat neku osobu koja izaziva ljude da nešto loše učine i onda ti to ne znaš i onda to ovaj to napraviš.

Možeš, možeš dobiti hm viruse na laptop.

Može nam otkrit adresu il hakirat neke osobne podatke.

Naprimjer može nam hm mi ne znamo ko je to i mi njemu damo adresu i on nam upadne u kuću i ukrade osobne podatke.

Ja ću reć nešto za Instagram, al šta je pozitivno. Moš se smijat zato šta moj tata ima instagram i jedanput on je usta i vidio je jednog dida koji ima ja mislin sedandest godina i vako nešto pleše.

Može te neko hakirati.

Moš se dopisivat s nepoznatima.

JESTE SE NAŠLI U SITUACIJI DA VAM JE NETKO NEPOZNAT POSLAO PORUKU?

Da. Ne.

Meni stalno neki pišu oću vezu sa njima. Kao ja buden, naći meni samo dođe obavijest na mobtel, neki ovaj neka dva mi kao od jedanest godina dođu i onda mi pišu oćeš vezu sa menon. **I ŠTO NAPRAVIŠ?** Pa ja ih blokiran i izbrišen ih.

Ja san na starom tabletu, imala san jedan broj koji ja ni sama nisam znala bio je neko kontaktiran na njemu i kao tu su pričali dvoje ljudi, na tabletu koji sam tek kupila bio je razgovor na WhatsAppu dvoje ljudi. Znači moja strana i još neko. Ja nisam ništa pisala, meni je to samo bilo.

Hm onaj može neko ko ti je proda tablet, on je možda bio polovni i onda je on prebacio svoj koji ima na mobitel account od WhatsAppa stavio na tablet.

Mene jučer dok san radila domaći, taman san bila gotova i mene zva neki njemački broj, ja san se javila i pitalo me, i pitalo me jedna prijateljica od moje najbolje prijateljice jel ti prodaješ jabuke.

Nisan prvo znala njezin broj zato šta ga neman memorirano, al san skužila po glasu.

Može skinit kune.

Prošle godine i ove godine, nas svake godine tako zna neki privatni broj nazvat.

Marko. Na Markovon rođendan su zvali.

Prošle godine je mene zva devedeset tisuća puta, a ove godine me samo jedanput nazva ja se nisan javila.

Mene isto zva dvajst puta.

Moju sestru nazvalo i pisalo je Split Dalmacija i ona skriči ajme šta ćemo sad pa i onda mi prekinuli i onda, onda nazove mama sa njezinog mobitela i govori ajde mi se javite pa na tom telefonu, a ona je skričala, plakala, bojala se šta će sad bit nepoznat broj.

Moja sestra kad je dobila mobitel njoj su počeli stalno zvat neki ljudi nepoznati iz neke države i nama su trebali doć neki gosti iz Njemačke, zvali su neki nepoznati broj i ona je blokala taj broj i onda je brat nju zva i reka je da je on da hm njezin broj njima i ona je rekla pa zašto mi nisi reka jer je hakirala, nije mogla nazad vratit u te poruke i onda, onda su je počeli opet zvat i ona se javila i onda čekali smo kući.

Tako je i nas Marko zva trijest puta priko privatnog minutu i onda san ja skužila da je to on i onda mu se namjerno nisan tila javljat i kad san mu se javila govorila san mu ajde mali, šta je.

Marko nas stalno zove priko privatnoga, pušta neke pisme.

I mene je Marko zva i ovaj ja san ka nisan znala opće ko je to, ja ga rekla tati i ja ga prijavila na policiji i onda smo ga, jednostavni makli prijavu kad san skužila.

Meni mlađi brat spava, ja buden tamo u kužini i on mene zove triest puta na privatni i mlađi brat dotrča do mene probudio se i plače.

Meni to nije zezancija zvat na privatni broj jer se ja nekad bojin kad me neko zove i neki hakeri privatni broj i onda kad mi se neko javi, ja kad se javin onda mama misli da će mi skinit kune kako je i njoj skinilo.

Tako je mene prošli ili pritprošli tjedan, nisan sigurna, zva me neki broj, ja i brat smo bili sami kući jer je mama ošla u dućan i ovaj nas je zva priko fiksnog, priko fiksnog telefona broj neki nula četri četri jedan nula nula nula nula i kao mi smo nači to je nas zvalo i mi smo se mislili ono očemo se javit i mi smo se javili i onda nan je kao nešto reklo izađite isprid zgrade, čekam vas, mama mi je rekla da vas pokupim. Pa mi smo samo poklopili i onda smo iza odma nazvali mamu i pogledali smo kroz prozor i nikoga nije bilo.

Moja rodica hm kad je imala sedan godina, ja i ona smo bile u moje bake i njoj je zva neki broj i pisalo je ispod nepoznati broj, al pisalo je Hrvatska i ona se toliko pripala da je bacila mobitel dole i uzela čekić i onda ga, i onda ga razbila.

Kako meni mater radi u knjigovodstvu i meni stalno dolaze ovi pozivi iz Zagreba i tako, i oni meni kako se zovete to i to i onda uvik ispadne da me neko zove zbog matere, pogriješe broj. Tako i mene i sestru stalno.

ŠTO VI TREBATE NAPRAVITI KAD VAS STALNO NEKI NEPOZNATI BROJ ZOVE?

Ne javljat se. I taj, hm i taj broj blokirat.

Hm prijavit broj.

Hm ugasit zvuk.

Hakirat ga.

Moš ga izbrisat.

**SLAŽETE LI SE VI S TVRDNJOM DA DRUŠTVENE MOGU LOŠE
UTJECATI NA DJECU, A MOGU I DOBRO?**

Da. **ZAŠTO?**

Mogu nas nešto i naučit, možemo gledat gluposti.

Možemo naučiti nešto svirati, nać nešto o nekom nacionalnom parku da pogledamo.

**GLEDATE LI VIŠE KORISNE STVARI NA INTERNETU ILI NEKE
BESKORISNE?**

Obadvoje.

Ja glean ja mislin šezdeset posto tih korisnih, to su mi većina onih šta gledan, a četrdest posto ostalih gluposti.

Ja većinom baš ne gledan korisne stvari, a nekad znan.

Ja češće pogledan korisne stvari, pa gledan recimo sedandest posto korisno, a trideset posto beskorisno. Većinom gledam povijest nekih država.

Pedest posto gluposti.

Nako nekako pedeset pedeset.

Ja iman dan kad ne proveden nikad na Youtubeu ili tako, jedino možda pustin pismu ako je Božić ili Badnjak.

Najdraže mi je suboton i nediljon kad roditelji odu ća iz kuće pa ja igran dok se ne vrate.

Ovaj, ja i moja prijateljica prošle godine bili smo kod nje u kući i ona baš i ne zna nešto engleski i tek je instalirala snapchat i tila si je uredit avatara i onda je otišla tamo di se kupuju majice da imaš da ih nosiš, al ne na avataru nego na sebi i ona je slučajno, mislila da

je to za avatara i ona je to kupila i onda kad je to skužila bila je sva u panici i ušla je tamo u poruke di imaš broj od snapchata i napisala je please, don't naručiti. Mogla je uć u prevoditelj, al nije ga imala instaliranog. Al on nije sto posto točan.

MOŽETE LI ZAMISLITI ŽIVOT BEZ DRUŠTVENIH MREŽA?

Ne baš. **KAKO BI IZGLEDAO?** Bili bi svaki dan vanka, išli bi u školu normalno.

Redovito bi učili i svi bi bili štreberi.

Hm bili bi svaki dan vanka i svi bi bili mršaviji jer bi samo trčali.

Igrali se vani.

Išla bi sa obitelji na izlete, igrala bi se s prijateljima, šetala bi psa.

Ne bi tribalo plaćat struju.

Ja kad san bila imala šest godina pitala san mog tatu šta je on radio kad je bio mali, šta je on gleda na internetu i onda je on reka da on nije ima Internet i onda san ja njemu rekla zar ste vi svi bili tako siromašni.

Život bez interneta bi bili svi sretniji, al ne bi bili mogli ić vanka. Kako bi se ti dogovorio.

Bilo bi jako teže se kretat oko svita i slali bi pisma.

KAKO UTJEČE INTERNET NA VAS, POZITIVNO ILI NEGATIVNO?

Pozitivno zato šta mogu nešto naučit.

Pedeset pedeset.

POPIS TABLICA

Tablica br. 1: Deklinacija imena a-vrste m.r. kojima je ništični nastavak – Ø za N. jd. u sinjskom govoru

Tablica br. 2: Kondicional prvi u sinjskom govoru

Tablica br. 3: Ikavica i ijekavica

Tablica br. 4: Riječi s dočekom na -n i riječi s dočekom na -m Ponavljanje riječi

Tablica br. 5: Infinitiv s nastavkom -t, -ć i infinitiv s nastavkom -ti, -ći

Tablica br. 6: M.r. glagolskog pridjeva radnog bez nastavka -o i s nastavkom -o

Tablica br. 7: Brojevi i zamjenice

Tablica br. 8: Miješanje zavičajnog govora i standarda

Tablica br. 9: Neleksikalizirane poštapalice (hm) i duljenje vokala (aaaa, iiii, uuu...)

Tablica br. 10: Ponavljanje jezičnih jedinica

Tablica br. 11: Ubacivanje leksikaliziranih odsječaka

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Mihaela Majić**, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice **primarnog obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13. srpnja 2022.

Potpis

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Mihaela Majić
NASLOV RADA	Zavičajni idiom grada Sinja u govoru učenika 4. razreda u odnosu na jezični standard.
VRSTA RADA	diplomski rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	humanističke znanosti
ZNANSTVENO POLJE	filologija
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	Ivana Odža, doc. dr. sc.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	/
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. Anđela Milinović Hrga, doc. dr. sc.2. Lucijana Armanda Šundov, doc. dr. sc. 3. Ivana Odža, doc. dr. sc.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07,45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajućibroj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

13. srpnja 2022.

mjesto, datum

potpis studenta/ice

